

3 Эвер гун

9 Халисан мусурман хъун патал

11 Вичин нарази-вал тунайта

НА ЛЕЗГИНСКОМ ЯЗЫКЕ

МЕРГЪЯМАТЛУ РЕГЪИМЛУ АЛЛАГЪДИН ТІВАРЦІЕЛДИ

Лайхлудахъ, хъсандгахъ, менфятлудахъ гъерекатзавайбур

Чиркей хуьре хъайи мавлиддал гъуьрметлу шейх Саид-афандидин рахунар

Рахаз гзаф шейэрикай жеда, амма вири шейэрикай тамам къайдада рахаз жедач. Мисал яз, ахътин кар жеда хъи, инсанди вичи-вич рекъин патал жендекдиз чуклул сухда ва я тапанчидай яда. Вичи-вичел хер авурдалай къулухъ адаз туба ийидай вахт амуькьзава, эгер ам авур кардал пашман хъана, туба авуртла, и гунагъдила Аллагъди ﷻ гъил къачуда. Мумкин я, ада вичи-вичин уьмуьр туьтуьнихъ еб вегъена куьрс хъана куьтягъ авун.

Къуръандин тафсирдай тиртлани чидач, я тахъайтла имам Абу Гъанифадин мазгъабдин ктабдай ва я маса са ктабдай, за вичи-вич къейи касдихъ жаназа (мейитдин) капі ийидай ихтияр авач лугъудай фикир келна. Ана лугъузва хъи: «Ам имансуз

Абуруз Женнет кланзавач жал? Чеб аниз акъат тийидайди абуруз чалай хъсан чизва, ягълмиш хъанвайвилай ийизвай крар я.

Виридалайни шад югъ
Жегъилрин уьмуьрда шад йикъар жеда. Месела, аял хай-

къиникъиз килигна адахъ капни авун къадагъа я, гъик хъи, капі вичин ажалдалди къейи мусурмандихъ ийизва». Вичи-вич куьрсарай касдиз туба ийидай вахт амуькьзавач. Гъа касдиз чпи-чеб хъиткъинарзавай инсанар ухшар я. Абуруз Женнет акун анихъ амуькрай, гъич адан нини къведач. Чалахъ хъухъ! Абуру инсанар лап алдатмишзава. Инал лагъайвал, абуру чарабурун гадаярни рушар на лугъуди абур Женнетдиз ракуьуриз гъазурзава. Акі ятла, вучиз абур чеб а Женнетдиз физвач?

ила квале сувар жезва. Виликди ихътин крар ички хъуналди къейд ийизвай, шукур хъуй Аллагъдиз ﷻ, гила мавлид келуналди шадвал ийизва.

Жегъил гададиз вич институтдик экечлай югъ шадди жеда, гъакни ам келна куьтягъай югъ. Амма чи уьмуьрда авай и шад декъикъаяр фад куьтягъ жезва, ва абурукай жезвай хийир тимил я. Эхиримжи вахтара тарикъатдиз гъахъиз кланзавайбур гзаф атуниз килигна са вахтара тарикъатдин везифадиз баян гузвай чарар ва

» 5

Ражабдин варз

Мугъаммад-Гъабиб Къагъиров

Ражабдин варз Сад Аллагъди лап чехи мергъяматлувал ийизвай (Ражаб, Шаьбан, Рамазан) варцарикай сад я. И варцара хъсан крар, ибадат авунай Аллагъди вичин мергъяматлувал са шумуд сеферда артухарзава, риклин сидкъидай аннамишзавайбурун гунагърилай гъил къачузва. Гъа икI, Къиямат-

дин юкъуз мусурманриз гзаф къезилвилер жеда. Сад Аллагъдин и мергъяматлуваликай менфят къачун тавун инсандин акъулсузвал ва лайхсузвал я.

"Ражаб" гаф пуд гъарфуникай (араб члала ачух сесер авайди туш) ибарат я: "р" - "рагъмат" (Аллагъдин мергъяматлувал лагъай члал я), "ж" - "журмул абди" (Аллагъдин лукларин гунагъар лагъай члал я), "б" - ("Бирру-л-Лагъи Таалля" - Аллагъдин мергъяматлувал лагъай члал я). Идалайни

гъейри, «Ражаб» лугъудай гаф «Ат-Таржиб» лугъудай гафунихъ галаз алакъалу я. Имни «артух авун, виниз хкажун» лагъай члал я.

Бухариди гъизвай гъадисрикай садай аквазвайвал, «Ражаб» Женнетдин вацарикай садан тIвар я. Ана авай ядни никъедилай лацу ва виртгедилайни ширин я. Анай ядни анжах Ражабдин вацра сив хвейибурувай хъваз жеда.

Аллагъдин Векилди ﷺ лагъанва: "Ражаб - Аллагъдин, Шаьбан - зи, Рамазанни - зи уьмметдин варцар я".

» 4

Дишегълияр къецила экъуьн миллет квахъунин сеbeb я!

Вичи советрин сифтегъан косманавтар гъазурай ва бейнидиз къарсатмишдай таъсир авуникай (стрессдикай) къилин ахтармишунар тухвай академик-врач гъа ихътин фикирдал атанва

Жаннат Сергей Маркус
Культуролог

Леонид Александрович Китаев-Смыка хъ галаз таниш хъунин асул себебрикай сад исламдин интернетда адакай ганвай са къадар макъалаяр хъана: светский алим вич къилди дишегълияр бедендин паяр къецилна къекъуьнин модадин гъакъиндай

зегъле къакъуддай хътин веревирдерал атана. Эхъ, фикирна за: и вичел гъуьжет алаз аквазвай кардикай динэгълияр рахун маса месезла я (ва диндикай яргъа инсанрини фикирда «мад хижабдикай!»), амма кар алайди делилар алай аямдин аналитикди ва экспериментаторди, вични тIебии тушир илимдай гъун: ада вичин зегъ-

метдин рехъ врач ва фармаколог яз башламишнай. Чи гуьруьшдиз ада къетлен монография, адан гзаф йисарин кIвалахдин нетижа «Психология стресса: психологическая антропология стресса» гъана. Амма бейни къарсатмишдай таъсирдик акат тавун патал, чна китайрин чай хъваз ихътин суьгъбет къиле тухвана.

» 4

Ажалдин гъакъикъат инкар ийидайла...

Чи уьмуьр чара хъунрин цIиргъ я

Ильдар Аляутдинов

Гъар сада и уьмуьрдиз атайла вич а тегъер тухузва хъи, гуя эбеди уьмуьр кечирмишуниз гъазур жезва... Инсан гъикI яшаммиш жезватла, гъадаз фикирце. Вири уьмуьрда ада чилин малдевлет кIватIзава, инсанрихъ галаз хъана клани рафтарвилер муракабдиз тешкилзава, абур виридалайни хъсанбур хъун патални чалишмишвилер аквазва, тайин тир мурадар къилиз акъатун патахъай еке къуватар серфзава – декъикъайрин къене ам уьмуьрдай фин къисметда аватлани ва вичихъ

галаз и дуьньядай затни тухун тийидайди чизватлани! Риклин къеняй инсандихъ гъамиша са гъисс жезва – вичин чилин уьмуьрдихъ эхир авачир хъиз тир, им лагъайтла, шаксуз гъакъикъатдив такъазвай хътин фикир я. Гъар сада чарасуз ажал дадмишда, амма ам мус ва гъинал агакъдатла, садазни чидач. Къуръанда лагъанва (мана): «Ва гъич са руьгъдизни чидач адав пака вуч агакъдатла ва гъич са руьгъдизни чидач гъи чилел ажал агакъдатла, гъакъикъатдани, анжах Аллагъдиз ﷻ вири чида, виридан гъавурдик ква» (Къуръан, 31:34).

» 8

Къиблепатам Дагъустанда алимрин межлисар

Ярагърин хуьре

12-майдиз Мегъарамдхуьруьн райондин Ярагъ-Къазмайрин хуьре нубатдин алимрин межлис къиле фена. Арбе йикъан пакам къилий хуьруьн мисклиндин патав гвай гуьрчег паркуниз Къиблепатам Дагъустандин Ахцегъ, Мегъарамдхуьруьн, Агъул, Къурагъ, Табасаран районрин имамар, «Ассалам» газетдин ва Махачкъаладай ДУМД-дин векилар къватл хъана.

Ярагъин хуьр Россиядинни Азербайжандин сергъятдал ала, и хуьруьккай ван тахъай кас Дагъустанда амач жеди. Им тварван авай Дагъустандин хва, алим, еке суфий шейх Мугъаммад-афанди аль-Ярагъидин (1770-1848-йисар) хуьр я.

Алатай йисара хъиз, цини ярагъвийри межлисдиз хъсан гъазурвилер акунвай. Межлисдал диндихъ рикл кузвай гзаф инсанар къватл хъана, Мегъарамдхуьруьн райондилай гъейри маса районрайни инсанар атанвай.

Межлис Къиблепатам Дагъустанда

РД-дин Муфтийдин векил Сулейман-гъажи Тагибеков къиле тухвана. Мяркат ахъагъайди шейх Мугъаммад аль-Ярагъидин тварцихъ галай фондунин председатель Гъажи-буба Рустамов тир. Кватл хъанвайбуруз салам гайидалай къулухъ ада Ярагъ-Къазмайрал эцигъавай исламдин комплекс акъалтларна ва чпиз ам ахъаюнун патахъай мадни

са межлис тухуз къанзавайди лагъана. Ахпа гаф Дагъустандин Муфтийдин заместитель Давудов Мугъаммад-гъажи къачуна, ам Ислам диндин къадир чир хъунин ва диндин чирвилер къачунин фазилатлувиликъай рахана.

Къурагъ райондин имам Шамиль-гъажи Омарова вичин ихтилат еке агалкъунар хъайи гъуьрметлу шейх Мугъаммад-афанди аль-Ярагъидикай, адан уьмуьрдин, яшайишдин ва чирвилерин рекъикай – накъшубанди тларикъатдикай, адан асул-бинедикай ва адан муьридрикай авуна. Адалай къулухъ ДУМД-дин къуллучи Куджаев Арсланалиди шайтандикай жезвай зияндикай ва адахъ галаз женг чугвадай рекъерикай ихтилат авуна.

ДУМД-дин таблигъатдин отделдин къуллучи Мугъаммад-Закир Юсуфова хкуьр тавуна таз тежер вагъабизмадин темадай суалар къарагъарна.

Алай вахтунда Дагъустандин Огни шегъердин имамдин кумекчивиле

къвалахзавай ДИУ-дин выпускник Абдурашид Алимуратова аялринни диде-бубайрин алакъайрикай вяз авуна. Вяз-насигъатрин арайра Заур Салихова ва Мугъаммад-Расул Эмиржанова гуьзел мавлидар ва нашидар къелна. Гъакни, Советкое хуьрай атай мугъманри мавлид къелна ва межлис мубарак авуна. Дуьа къелуналди и берекатлу межлис акъалтларна.

Калукрин хуьре

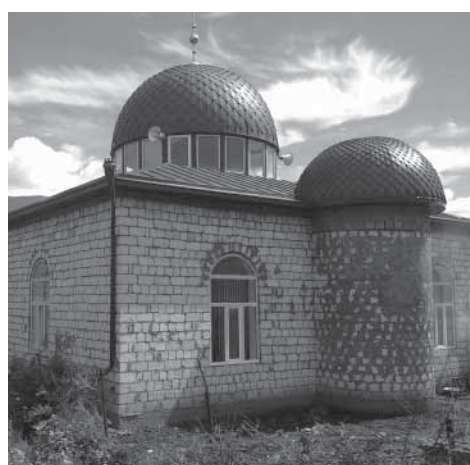

Гъа ихътин нубатдин чирвилерин межлис 16-майдиз Ахцегъ райондин Калукрин хуьре къиле фена. Им и хуьре эхиримжи вахтара тухвай ихътин къвед лагъай межлис хъана.

Алатай йисуз тухвай межлис цийи мисклин ачухуниз талукъарнавайди тир. Адет тирвал, межлис Къуръандин аятар къелуналди башламишна. Къиблепатам Дагъустанда Муфтий-

дин векил Сулейман-гъажи Тагибекова калуквийризни атанвай мугъманриз Дагъустандин Муфтийдин тварцихъай салам гана ва межлис ачухна. Сифтени-сифте межлисдал Къурагъ райондин имам Шамиль-гъажи Омаров рахана. Ада вичин вяз Ислам диндин чирвилер къачунин метлебувиликъай ва Махачкъала шегъерда авай Дагъустандин Исламдин университетдикай рахана. Гъикл хъи, исътда гзаф аялри мектеб къутягъзава, абур чеб гъи институтдик ва я коледждик экечда лугъуз фикиррик жезва. Чна диде-бубайриз, чпелай Аллагъ ﷻ рази жедайвал, аялар исламдин илим чирзавай университетдиз рекъе тунин теклиф гузва, - лагъана Ш.Омарова. Ахпа Мегъарамдхуьруьн акъсакъал Гъажи-Къасума Ислам диндикай авай менфятдикай лагъанвай вичи туькьуьрай шиир къелна.

Гзаф эсер ийидай ихтилат Сулейман-Стальский райондин Уллу-Гагат хуьрай тир Абдулкадир халудини авуна. Вичин вилерин ишигъ къвахъунизни килиг тавуна, ада Къиблепатам Дагъустанда жезвай гъич са

межлисни ахъайзвач. Адан алахъунралди вичин хайи Уллу-Гагат лугъудай хуьре авай чкъанвай дегъ заманадин мисклин гъалдиз хканва. Къуй и диндихъ рикл кузвай кас вири мусурманриз чешне хуьрай!

Межлис вичин вяз-насигъатдалди ДУМД-дин къуллучи Арсланали Куджаева давамар хъувуна. Ада мусурмандин са еридикай – мусурман стхайри сада садаз куьмек гуникай рахана. Адан гуьгъуьнлай рахай ДИУ-дин

выпускник Гъасан Амаханова вичин вяз-насигъат суфизмдикай ва руьгъдин духтурдин, яни устаздин патав финин чарсузвиликай авуна. Мегъарамдхуьруьн имам Абдулагъ Рагъимханов никъагъ ийидайла къиле тухвана къанзавай арканрикай ва шартарикай рахана. Адалай къулухъ Цийи Къурушдилай тир Мугъаммад-гъажи Хидирова чи динда мусурманрин арада стхавликай ва ам къиле тухунин къайдайрикай вяз авуна.

Гъакни Мугъаммад-Расул Эмиржанова ва гъа и хуьруьнви тир Заур Салигъова ва Чарадинский райондай атанвай мугъман Мугъаммад-гъажи иер сесиналди мавлидар къелна.

Межлисдин эхирдай, хуьруьн мисклиндин имам Салигъ-гъажи Салигъова мугъманризни хуьруьн агъалийриз виридаз межлиса иштирак авунай ва ам тешкил авун патал куьмекар гайибуруз виридаз чухсагъул лагъана. Гъакни, ада межлисдин къаст алимар акун ва абурухъ яб акалун тирди лагъана. Мергъаба ва дуьа къелна межлис акъалтларна.

Хъукъварин хуьре

Чпин нубатдин межлисдиз Къиблепатам Дагъустандин алимар Хив райондин Хъукъвар лугъудай хуьре 23-майдиз къватл хъана. Берекатлу межлис хуьруьн юкъвал алай майдандал къиле фена.

Хуьруьн имам Джафар-гъажи Садыкован талабунралди, им и хуьре ийизвай къвед лагъай межлис я и карда адаз хуьруьн администрациядини куьмек гузва.

Межлис мавлид къелуна халкъ шадар авуналди гъа и хуьруьн мисклинда чирвилер къачузвай аялри ачухна. Ахпа къватл хъанвайбурун вилик райондин собранидин председатель Байрамбеков Мухтар, Хъукъварин хуьруьн администрациядин къилин заместитель Аркадий Рамалданов, хуьруьн участковый Саид Рамазанов ва гъа и хуьруьнви, медицинадин илимрин кандидат Ильяс Эмирбеков

рахана. Абуру вирида ихътин межлисар миьхи Исламдин къанунрин гъавурда тун патал ва экстремиздикани вагъабизмадикай жегъилар къутармиш ийидайвал къиле тухун гзаф метлебу кар я лагъана.

Вяз-насигъат къелиз Хив райондин имам Визиров Мансур эгечина, ада виридалайни еке гунагърикай садакай – инсан къиникай рахана. Хазар хуьруьн имам Къурбан-гъажи Рамазанов дуьз рекъелай алатнавай мусурманрин арада къал-макъал твазвай инсанрикай рахана. Къурагъ райондин имам Омаров Шамиль-гъажи члехи гунагърин тема давамарна, ички хъуникай ва капл тавуникай ихтилат авуна. Алим Арсланали Куджаева кесиб мусурмандиниз Аллагъди ﷻ Эхиратда гузвай няметрикай авур вяз-насигъат гзафбурун рикел аламукъна жеди.

Гъакни мярекатдал хуьруьн агъсакъалар тир Паибов Нажмудин ва Нюрюдинов Идрис рахана. Абуру халкъдиз ихътин межлисрикай менфят хкудун ва Ислам дин шартлар къиле тухуниз эвер гана. Рахунрин арайра Салигъов Заура ва Эмиржанов Мугъаммад-Расула мавлидар, нашидар

къелна. Межлисдин эхирдай Байрамбеков Мухтара хуьруьн агъалийрин патай мугъманриз чухсагъул лагъана.

Къуй мусурманрин вири хъсан крар Аллагъди ﷻ къабулрай! Амин.

Учредитель

Благотворительный фонд "Путь". Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакциядин Совет

Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Сулейман-хаджи ТАГИБЕКОВ

Редактор

Зулейха ХАНМАГОМЕДОВА

Канонический редактор

Шамиль-хаджи ОМАРОВ

Дизайн, вёрстка

Лейла ГУСЕЙНОВА

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций. Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-37006 от 29 июля 2009 г.

Индекс 51395

При перепечатке ссылка обязательна. Газета набрана и сверстана на компьютерной базе «Ас-салам»

Отпечатана в ООО «Дом печати» пр. Акушинского, 20 Заказ № _____

Сдано в печать 15 июня 2010 г.

Тираж 4.100 экз.

Адрес редакции:
367015 РД, г. Махачкала,
ул. Азиза Алиева, 2.

Телефон: (8722) 61-00-64

E-mail: assalamweb@gmail.com
web: www.assalam.ru

МискИнрин имамриз

Эвер гун

Дагъустандин мусурманрин Диндин идарадин канонический отделди вири имамриз чпин мискИнра жуьмядин, гъакIни амай вири кIпIара эхиримжи вахтара Дагъустанда гзаф жезвай бедбахтвилерикай, ягъунарикай кьиникърикай хуьн патал «Къунут» («Магъдина») дуьа кIелун тIалабзава.

«Кунут» дуьа кIелуниз ихтияр гунин гъакIиндай делил машгъур алимри фикхдай кхьенвай чпин гъакIикъи ктабра (ан-Навави «аль-Мингъаж», Ибну Гъажар «Тугъфату-ль-

мугътаж», Ар-Рамалли «Нигъаяту-ль-мугътаж» ва цIудралди масса ктабар) и кардин гъакIиндай лагъанвай гафар я. Ашкъи авайбурувай и ктабар къачуна «Кунут» разделдиз килигиз жеда. Чна лагъайтIа мусурманрин кьилел кьенин юкъуз къвезвай хата-баларивай хуьн патал и дуьадин агъадихъ ганвай вариант теклифзава. Къуй Аллагъ-Таалади вири мусурманрин дуьа къабулрай ва Дагъустан бедбахтвилерикай хуьрай! Амин.

اللَّهُمَّ اهْدِنِي « اهْدِنَا » فِيمَنْ هَادَيْتَ ، وَعَافِنِي « عَافِنَا » فِيمَنْ عَافَيْتَ ، وَتَوَلَّنِي « تَوَلَّنَا » فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ ، وَبَارِكْ لِي « لَنَا » فِيمَا أَعْطَيْتَ ، وَقِنِي « قِنَا » بِرَحْمَتِكَ شَرًّا مَا قَضَيْتَ ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ ، وَإِنَّهُ لَا يَدُلُّ مَنْ وَالَيْتَ ، وَلَا يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ ، فَالْحَمْدُ عَلَى مَا قَضَيْتَ ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ « نَسْتَغْفِرُكَ وَنَتُوبُ » إِلَيْكَ اللَّهُمَّ كُفَّ عَنَّا شَرًّا مِّنْ يُرِيدُ بِنَا سُوءًا فَإِنَّكَ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنْكِيلًا ، اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ الْإِسْتِقَامَةَ مَعَ التَّوْفِيقِ وَحُسْنَ الْخَاتِمَةِ ، اللَّهُمَّ اكْشِفْ عَنَّا مِنَ الْبَلَاءِ مَا لَا يَكْشِفُهُ غَيْرُكَ ، اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَكْرِ وَالْإِسْتِدْرَاجِ مِنْ حَيْثُ لَا نَشْعُرُ فِي سَاعَةٍ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ، اللَّهُمَّ احْفَظْ بِلَادَ الْمُسْلِمِينَ وَدَاغِصْتَانَ خَاصَّةً ، مِنْ جَمِيعِ الْمَصَائِبِ وَالْأَفَاتِ وَالْبَلِيَّاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ، اللَّهُمَّ اضْرِبْ بَعْضَ الظَّالِمِينَ بِالظَّالِمِينَ وَآخِرِ جُنَا مِنْ بَيْنِهِمْ سَالِمِينَ ، وَصَلَّى اللهُ تَعَالَى وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ ، رَبِّ « رَبَّنَا » اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ، آمِينَ

Экуьнин кIпIунин вилик ва къулухъай кIелдай дуьаяр

Экуьнахъ меселай къарагъна, шагъадат гъана, дастамаз къачурдалай гуьгъуьниз ихътин дуьа кIелда:

"АсбахIна ва асбахIа-ль-мульку ли-л-Лагъи, ва-ль-азамату ли-л-Лагъи, ва-ль-кибрияу ли-л-Лагъи, ва-ль-халкъу ва-ль-амру ва-ль-лайлу ва-н-нагъару ва ма сакана фигъима куллугъу ли-л-Лагъи Таала, вахIдагъу ла шарика лагъу. АсбахIна гIала фитIрати-ль-ислами ва калимати-ль-ихласи ва гIала дини набийийина МухIаммадин сала-л-Лагъу гIалайгъи ва саллама ва гIала миллати абина Ибрагъима алайгъи-с-салату ва-с-саламу. Аллагъумма ижгIал аввалу гъаза-н-нагъари салахIан ва авсатIугъу фалахIан ва ахирагъу нажагъан бирахIматика я архIама-р-рахIимина. Рабби асъалука хайра гъаза-ль-явми ва хайра ма фигъи ва хайра ма багIдагъу ва агIузу бика мин шарри гъаза-ль-явми ва шарри ма фигъи ва шарри ма багIдагъу. Рабби агIузу бика мина-ль-касали ва суль-кибари ва гIазаби-ль-къабри ва гIазаби-н-нари».

Ахпа экуьнин къве рекятдин ратибат (суннатдин капI) тамарда. Идалай гуьгъуьниз (сура хъиз) эрчIи къвалал къаткана Эхиратдикай, сурун суалрикай, абуруз гудай жавабрикай фикирда. Гъа са вахтунда Аллагъивай тIалабда: «Я Аллагъ! Вуна заз зи патав ракъурдай Мункиранни Накиран суалриз тамамдиз жаваб гудай куьмек це. Вуна зун дуьз рекъе тур, я Аллагъ!»

Къарагъдалди кIелда: «Аллагъумма я Рабби Жабраила ва Микаила ва Исрафила ва Израила ва МухIаммадин сала-л-Лагъу гIалайгъи ва салама ва-ль-малаикати, ажирни мина-н-нари (пуд сеферда). АгIузу бика мина-н-нари» (пуд сеферда).

КIпIунилай гуьгъуьниз ийизвай азкарра цIуд сеферда эхирдал къван «Ла илагъа илла-л-лагъу вахIдагъу...» кIелда. Ахпа «Рашидина магъдийина я малаи-кати-ль-лайли мархIабан, мархIабан я малаикати-н-нагъа-ри, мархIабан би-ль-малакайни-ль-каримайни-ль-катибайни-ш-шагъидайни, алхIафизайни, алхIазирайни, хIаякуму-л-Лагъу ТагIала, уктуб фи аввали гъуррати сахIифати бианни ашгъаду ан ла илагъа илла-л-Лагъу вахIдагъу ла шарика лагъу ва ашгъаду анна МухIаммадан гIабдугъу ва расулугъ арсалагъу» кIелда.

Ахпа зикирар ийида. Имам Аль-Гъазалади вичин «Бидаяту-ль-Гъидая» ктабда кхъизвайвал, капI авурдалай гуьгъуьниз, маса крар ийиз гатIумдалди, агъадихъ ганвай цIуд тасбигъ кIелайтIа къиметлу я. Эгер жез хъайитIа, гъар са тасбигъ виш сеферда кIелайтIа хъсан я. Мумкинвал авачиз хъайитIа, зурба алимди лагъайвал, гъа цIудра хъайитIани кIелна кIанда.

Ингъе абур:

1. Ла илагъа илла-л-Лагъу вахIдагъу ла шарика лагъу, лагъу-ль-мульку ва лагъу-ль-хIамду, юхIийи ва юмиту, ва гъува хIайюн, ла ямуту, биядигъи-ль-хайру ва гъува гIала кулли шайгъин къадирун.
2. Ла илагъа илла-л-Лагъу-ль-малику-ль-хIакъу-ль-мубин.
3. Ла илагъа илла-л-Лагъу вахIдахIу, аль-къагъгъару Рабу-с-самавати ва-ль-арзи ва ма байнахIума аль-гIазизу-ль-гъаффару.
4. СубхIаналлагъи ва-ль-хIамдули-л-Лагъи ва ла илагъа илла-л-Лагъу ва-л-Лагъу акбар ва ла хIавла ва ла къуввата илла бил-л-Лагъи-ль-гIалийи-ль-гIазими.
5. СуббухIун къуддус рабу-ль-малаикати ва рухI.
6. СубхIаналлагъи ва бихIамдигъи, субхIаналлагъи-ль-гIазим ва бихIамдигъи (маса ктабра къвед лагъай «ва бихIамдигъи» гафарин чкадал «астагъфиру-л-Лагъ» кхъенва).
7. Астагъфиру-л-Лагъа-л-гIазима-ль-лази ла илагъа илла гъува-ль-хIаййя-ль-къайюма гъаффару зунуби ва асъалугъу тавбата.
8. АллахIумма ла манигIа ли ма агIтайта ва ла мугIтIия лима манагIта ва ла янфагIу за-ль-жадди минка-ль-жаду.
9. Аллагъумма салли гIала МухIаммадин ва гIала али МухIаммадин ва саллим.
10. Бисми-л-Лагъи-ль-лази ла язур магIа исмигъи шайгун фи-ль-арзи ва ла фи-с-самаи ва гъува самигIу-ль-гIалим.

Аль-Гъазалиди кхъизвайвал, экуьнин кIпIунилай къулухъ, са куьнални ягъалмиш тахъана, винидихъ къалурнавай тасбигъар авун Исмаил пайгъамбардин ﷺ несилдай цIуд аял лужвилей азад авунилай хъсан я.

КIелзавай илимар хъсан чир хуьн ва агъваллувал хкаж хуьн патал экуьнин кIпIунилай къулухъ пуд сеферда чагъадихъ галай дуьа кIелда:

«Астагъфиру-л-Лагъа-л-гIазима-ль-лази ла илагъа илла гъува-ль-хIаййя-ль-къайюма, бадигIа самавати ва-ль-арзи ва ма бейнагъума мин жамиги журми ва исрафи гIала-н-нафси ва атубу илейги».

Диб авачир адетар

Ассаламу алейкум ва рагъматуллаги ва баракатугъу.

Гъурметлу мусурман стхаяр ва вахар! Чна югъ-йикъандивай чи шариатда авачир адетар кьиле тухузва. Инсан кечмиш хъайила, мугъманар хъфидайла, гъасятда 40-52 йикъар мус жезва лугъуз хабар къазва. Чна чи динда авачир адетрихъ ялзава.

Гъурметлу стхаяр, вахар! Чи гъар са касдин далудихъ чи рикIел алачир ажал гала, чи рикIелай гъа югъ фена кIандач, чна и мугъман дуьньядал гъикъван хъсанвилер авуртIа, гъикъван гъурмет-хатур хвейитIа, чаз Аллагъдин патай гъакъван регъятвилер, сувабар жеда. Мусурман дин къве паюникай ибарат я:

1. Гунагърикай къерех хуьн.
2. Аллагъдиз муьтIугъгъ хуьн.

Чна исятдин девирда, кIвалей инсан кечмиш хъайила, гъич са менфятни кечмиш хъайидаз авачир герексуз харжияр ийизва. Ингъе 40-52 йикъариз чи мусурман динда авачир адетриз рехъ гана югъ-къандивай сада-садалай аргух, девлетлу столар ачухиз алахънава. Им чун Аллагъ-Тааладиз акси рекъ тухун лагъай чIал я. Кечмиш хъайидахъ пуд йифер авун гъафигъалвал авун гзаф суваб кIвалах я.

Гъурметлу мусурман стхаяр, вахар! Жедачни чавай 40-52 йикъариз ийизвай харжияр хийирлу кIвалахриз рекъе туртIа, месэла: са булах къайдадиз гъуьниз, авачир са рехъ тукIуриз. Им чалай Аллагъ-Таала рази жедай гзаф суваб авай крар я.

Гъурметлу стхаяр, вахар! ТIалабда чна чи арадай ихътин бине авачир, Аллагъ-Тааладиз, диндиз акси къайдаяр чи арадай акъудин. Ша чна гъил-гъиле къуна динда авачир адетриз рехъ тагун. Ша чна суваб авай кIвалахар гзаф ийиз алахъин.

Гъурметлу мусурман стхаяр, вахар! Квез Аллагъдин патай куьмек хуьрай. Чаз Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ къалурнавай рехъ чи мусурман дин дуьз тухун я. Куь кIвалера бахт, берекат булл хуьрай. Куь рикIе гъаьмиша Аллагъдин тIвар ва сабур ва мадни сабур хуьрай.

Хив район Кашан хуьруьн имам Гъамдулагъ

Ражабдин варз

1 « Ругъанийрини лугъуза: "Ражаб вацра - цада, Шаъбан вацра - яд гуда, Рамазандин вацрани - бегъер кватI хьийида. Ражаб - мергъяматлувилинни гунагърилай гъил къачудай, Шаъбан - жува-жув миxьи ийидай ва ругъламишдай, Рамазанни - няметар къазанмишдай варцар я". Абу Гурейрадилай атанвай гъадисдай аквазвайвал, и вацра 27 юкъуз сив хвейи касдиз 60 вацра сивер къур къван сувабар кхьийида.

Ражабдин 27-ийифиз чи Пайгъамбар ﷺ аламатдин тегъерда цаварал фена.

Лугъуда хьи, Ражабдин вацра са дишегълиди «Аль-Акъса» мискИнда гъар юкъуз 12 000 сеферда «Ихлас» сура кIелиз хъана. АлукIдай шей авачиз, ада вичин къуьнерихъ сун парчадин кIус вегъез хъана. Ахпа ада вичин хъивай, вич кьейила,

сурук гъа и парчадин кIусни кутун Палабнай. Амма хчин и кар рикIелай фена. Ахпа адаз ахварай вичин диде аквада, адани лугъуда: «Зун валай нарази я, вуна зи веси кылизи акъуднач». Теспача хъайи гада къарагъна парчадин кIусни гваз сура-рал рекъе гъатна. Сур эгъуьнай ам пагъ атлана амукъна – сурук диде галамачир. Ахпа адаз ихътин гафарин ван хъана: «Ваз чизвачирни мегер, Ражабдин вацра заз ибадат авур кас За сура кылди тан тийидайди?»

Маса гъадисда Пайгъамбарди ﷺ лугъуза: "Палабуниз ваъ лугъун тийидай вад йиф ава: Ражаб вацран сад лагъай йиф, Шаъбан вацран кьуд лагъай йиф, жуьмядин, Сив хуьнин ва Къурбанд суваррин йифер."

Пайгъамбардин ﷺ женгинин юлдаш Савбана ихътин ихтилат авунва: «Са сеферда чун Пайгъамбардихъ ﷺ галаз сурадин патавай фидайла, ам акъваз хъана кIевиз шехъна. За хабар къунай: «Я Аллагъдин Пайгъамбар! Вун вучиз шехъзава?» Ада жаваб гана:

«Я Савбан, и ксар сурун азабрик ква, за абур патал дуьа авуна». Ахпа Пайгъамбарди ﷺ давамарна: «Я Савбан, эгер и ксари са юкъуз сив хвена ва са йифиз чпин Халикъдиз ибадат авунайIа, абур ихътин азабрик жедачир». За адавай хабар къуна: «Я Аллагъдин Пайгъамбар! И вацра са юкъуз сив хуьни ва са йифиз Аллагъдиз ибадат авуни сурун азабрикай хуьдани?» Пайгъамбарди ﷺ жаваб гана: «Къин хуьй зун гъахъ гваз Пайгъамбар яз ракъурайдал, Ражабдин вацра са юкъуз сив хвена ва са йифиз ибадат авуна вичиз са йисуз сив хвейи ва вири йифер ибадатда акъудай къван сувабар кхъин тавур гъич са мусурманни амукъдач».

Айшади чал агакъарнавай гъадисрикай сада лаганва: «Вири Къияматдин юкъуз гъарарат жеда пайгъамбаррилай, абурун мукъва-къилийрилай ва Ражаб, Шаъбан ва Рамазандин варцара сив хвейибурулай гъейри».

Къуй Аллагъ-Таалади чун гъа ихътин ксарин жергеда турай. Амин!

Дишегълияр къецила экъуьн миллет квахъунин сеbeb я!

1 « - Куь ктабдин къадар 900 чинилайни артух я, амма дишегълияр бедендин паяр ачухдиз экъуьни итимрин къанажагъдиз ийизвай зегъле къакъуддай хътин таъсирдикай анжах 4 чин кхъенва ва 1 график ганва. Зун гъавурдик ква, им са къадар экспериментар тухунин нетижаяр умумиламишун я. Амма куьн и месаладал гъикI элячIна, ихътин ажайиб темадал машгъул хуьн квехъ галаз алакъалу я?

- Вири авайвал лугъудач, вучиз лагъайIа, им жуван кылдинвилехъ галаз алакъалу я. Амма са кардикай хабар гуда: зун жув духтурханадиз лап кIевиз азарлу хъана аватна. Захъ нубатдин илимдин илгъамди ялна. Ва за и дуьшуьш ахтармишиз эгечIна. Алай вахтунда ктабда ихътин нетижа ава: кыл 3.1.8. «Сексуальный къарсатмишунин» онкологиядин азарар». Вири ктаб бейни къарсатмишдай тьсирдиз, и гзаф терефрин гъалдиз бахшнава ва идалай алайтила заз итимарни дишегълияр онкологиядин азаррикид начагъ хуьнин асул сеbeb чириз кIанзавай.

Европалу-америкадин цивилизациядин итимар садакай-масадак акатдай жуьредин азарриз ухшар къайдада эхиримжи цIуд йисарин кьене аденномадин (доброкачественная опухоль) ва простатадин ракдик начагъ жезва. Чи асирдин сифте кылера саки 40 процент итимриз аденома ава, вуж 40 йисалай алатнаватIа, ахътинбуру и азардик начагъбурун са пай тешкилзава. США-да патологоанатомри 80 процент итимриз и азар авайди тайинарнава, чебни 60 салай алатна квейибуруз. МасакIа лагъайIа, абурукай гзафбур и азардин бедбахтвилер винел акъатдалди яшамаш хъхъанач. Амма мягътел жедай кар я: мусурман ульквейра итимрин онкологиядин азарар и тегъерда авач!

- Вучиз? Фикир гайитIа РагъакIидай патан ульквейрихъ виликди фенвай медицина ава эхир ва уьмуьрдин виниз тир дерезани.

- Зун ихътин фикирдал атанва. «Общество ишлемишзавай» (яни Европадин) ульквейра, эхиримжи цIуд йисарин кьене дишегълийрин партал адетдиз элкъвенва, яни дишегълий квециларзавай ва адан бедендин паяр къалурзавай къайдадин. Агъада авайди шартIунин лишан хъиз тестикъзавай жуьредин пицI ва руфун къалурзавай парталар адетдиз элкъвенва...

Зун идаз врач хъиз килигзава, физиолог хъиз: вири ибур сексуальный сигналар я, итимрин ашкъи-гъаваллувал (вожделение) хкажзавай жуьредин. Юкъван гъисабдалди шегъе-

рэгъли итимдиз ихътин «сигналар» йикъан кьене 100-200 сеферда аквазва ва вич кылизи акъудиз тахъай ашкъи-гъаваллувал къанажагъдин (бедендин) дерин къатара амукъзава. Ивидиз лагъайIа, и вахтунда андрогенар гадар жезва. ИкI – гъа ина гъерекатдин куьлег ава! – андрогенар ивидик акахъзава гзаф къадарда ваъ (яни онкологиядин жигъетдай хатасуз къайдада), анжах юкъван гъисабдалди, и къадар зегъерламиш жезвайди я.

Нетижада мукъвал-мукъвал ашкъи-гъаваллувал жезвай, дишегълидиз мукъва хуьнин гъиссер кылизи акъат тийизвай итимди вичин бедендин кьеняй ахътин къайдада зегъерламиш хъанвай, харапI ийизвай тепилмиш хуьн къабулзава хьи, гъа ида онкологиядин азаррални гъизва.

- Багъишламиша, нетижада ахътин фикирдал къезва хьи, гуя гъар са ашкъи-гъаваллувили дишегълидиз мукъва хуьнин чарасузвал арадал гъизва?

- Эхъ, тIебиатди тайинарнавай механизм гъа ихътинди я. Итимдинни дишегълидин арада авай Эрос (месин алакъаяр) несил арадал гъизвай къуват я, ам гъар гъи жуьреда хъайитIани арадал атун вири терефрихъай бедендиз хийир гузвай хел я. Гъавилий динди эвлениш хуьн ва гъуьлуьнни папан алакъаяр тестикъзава, абурал къадагъа эцигна, инкар ийизвач.

Физиологиядин гъавурда акъун ва чешне патал гъайванрин уьмуьрдай мисал гъин. Дишида къанажагъди гузвай тайин сигналдин (инстинкт) куьмекдалди виридалайни тамам эркекди жагъурзава, яни уьмуьр кыиле тухуз жедай тум арадал гъун патахъай ва гъа са вахтунда, тамамсуз эркекдив ам агатдач, вичив агуддач. Амма эхиримжибурув ашкъи-гъаваллувилин гъисс вуч авуртIани амукъзава эхир... Абурун ивидик андрогенрин къадар юкъван гъисабдилай артух кумукъзава, яни онкологиядин азарар арадал гъунин хаталувал авай жуьреда. Са къадар вахтунилай абурухъ эркеквиле ашкъи-гъаваллувал, тамарзлувал (потенция)

кылизи акъуддай мумкинвал амукъзавач, гуьгъуьнлай рак азардикди начагъ жезва. И жуьредин механизмдин куьмекдалди зайифбур инкарзава, «тамам тушир» эркекар хъиз.

Илимда алай вахтунда и жуьредин гъерекатар инсанрин арадини тайин жезвайдан гъакъиндай делилар кIватIзава. Гъавилий мода хъанвайвал, дишегълийрин бедендин гуьзелвилер къалурун, итимрин къарихвал, тамарзлувал артухарунин мураддалди, къанажагъдиз сексуальный ягъун кьун хъиз къабулзавай фикирдал къезва. Ида организмдин кьене гзаф муракаб гъалар арадал гъизва, «сексуальный жигъетдай инкар авунал», нетижада импотенция ва рак тестикъ жезва.

- Вучиз Рагъ экъечIдай патан виликди фенвай ва девлетлу халкъар рекъизва лагъай суалдиз им жаваб жезвани?

- Эхъ, гъелбетда, им важиблу са механизмайрикай я. За ихътин нетижа кхуднава ва виридаз малум жедайвал райж ийизни кIанзава: дишегълияр квецилзавай модади европалуяр кыникъал гъизва. Абурун чка и чилел чпин паквал, михъивал хуьзвай, чпин дишегълияр кевирзавай ва гъа идалди чпин итимар хуьзвай халкъари, яни Исламдин халкъари къазва.

- Амма Африкада, Азияда ва Рагъ экъечIдай патан Америкада неинки бедендин паяр квецила, гъакIни михъиз квецила къекъезвай халкъар ава эхир... Ана зегъемлу гъава ава...Абуру гъикI я?

За къарши суал гуда: а халкъар ва ахътин кылдин ксар яргъалди яшамаш жезвани? Абурун культура ва цивилизация чIехи яни? Гъавурда гъат: дегъ девиррин грекарни римлуяр, чпи квецил беден ибадат авунин жуьредиз элкъуьрайбур, гъа и карди кыникъал гъана. Гъина ава абур исътда? Планетадин картадилай михъиз квахъна. Неинки джедин гъерекатри пучна, гъикъван кьене патай телеф хъанатIа. Содом ва Гоморра шегъеррикай Инжилдани Къуръанда лаганвайбур – гзаф къадар мисалрикай садбур я. Абуру чпи чеб терг авунин рекъяй фена, тIебиатдин къанунар чIуруникид ва тIеби механизм терг авуникид (къейд ийин, «содомизм», гомосексуализм, итим итимдал ашукъ хуьн, гъа гедонизмдин акъалтIай жуьредин винел акъатун я, парталра квецил паяр къалуруни арадал гъунин нетижада малум хъанвай хътин).

Амма чпин бубайрилай амай адетриз гуьрметзавай ва абуруз вафалу халкъар гъа виликдай хъиз амазма. Абуру мусурман халкъар я, амма алай

аямдин славянрин несиларни гъа ихътинбур тир. XIX асирдин Россиядин халкъарин алукулунин тегъердиз килиг: дишегълийрин парталри чпин беденар гъаркъуь, яргъи перемралди, сарафанаралди, санални бедендин кIалубар чир жедайвал алкIин тийизвай ва хурун кIалубар малум тежедай хътин тегъерда кIевзавай. Им суварин, экуь парталар я, гъар жуьре рангарин (яру ранг иллаки тафаватлу жезва), амма дишегълий чIагурдайла ада итимдин вил акъазвай...яни тамарзлу хуьнин эвер гунар арадал тегъизвай тегъерда. Къадим урусрин фрескайриз, шикилриз вил вегъин, иконаяр ва кхынар, алаатай асиррин дишегълийрин суьретар, кесиб дишегълийрин къаматар – квез чпин паквал хуьзвай дишегълийрин гуьрчег парталар аквада!

XXI асирдин саки чIехи пай дишегълийри итимрин сагъламвилеиз фур эгъуьнзава чпин квецил кIвачерадди ва хуру къалурзавай дериндиз атIанвай парталралди. Топик алукулна гуьруьшмишвилеиз физвай гъар са гуьзелди са кас бахтлу ийизватIа, физвай рекъе цIуд набудриз элкъуьрзава. Стриптизершайриз рагъ экъечIдай патан обществодин итимрин чIехи пай начагъарнавай «вири санлай яна рекъизвай яракъар» лагъайIа жезва.

- Россияди Рагъ акIидай патан кыникъал гъизвай тегъердилай чешне къачун тавун патал вуч авун лазим я? Ина мадни муракабвал адакай ибарат жезва хьи, чун гзаф миллетрин, халкъарин, динрин улькве я. Виридавай сад хъана са вуч ятIани арадал гъиз жедани, чун дегъ девиррин грекар хъиз текъин патал?

- Лап регъятдиз. Модадиз таъсирзавай механизмаяр ава, месела Иер ва Истемишзавай жуьрединбур – абур миллетрин кыиле акъвазнавайбурун, и жигъетдай СМЙ-йрин куьмекдалди гъиле ава. Абуру сигнал гун бес жеда: «мода са тIимил кылухъди хкин, чи халкъарин адетдин къайдайрал!» ва вири дуьз жеда. Тикрарзава: вири халкъарихъ партал алукулунин, диндин адетар хуьзвай къайдадин марифат, ахлакъ авай.

Агъзур асиррин кылухъ «къизилдин асирдиз» эвер гун герек туш – сагъламвилеинни гуьзелвилеин битавал хуьн бес я, алукулзавай парталдин дуьз гъавурда акъунин лазимвал ава. ИкI, вири чи кыиле акъвазнавайбурун гъиле ава: абуру чешне къалурдани?

За квез тестикъзава: алай вахтунда виридаз цвазвай китаивийри, чи заказдалди «рагъ акIидай патан мода» ваъ, чна вуч истемишайIа, гъам гъида!

Нихъ шайтандин кве риклин авун агатнаватла, куй ахтинда лугьурай «Амманна бил-Лагъи ва би расулиги!» пуд сеферда – гьакьикъатдани, ида шакувиликай хкудда. (Гьадис)

Лайхлудахъ, хъсандахъ, менфятлудахъ гьерекатзавайбур

1 « теспягъар бес жезвачир. Аллагъдиз ﷻ шукур хъуй, инсанар тларикъатдиз юргъ хъиз къезва ва гзаф пай абурукай жаванар я. И йикъахъ гекъигайла, абуруз вилик ийикъарин шадвал са шейни туширди чир жезва.

Шазали тларикъатдиз гьахъна ва ам кьиле тухудай ихтияр къачур йикъалай шад югъ авач. Ам виридалайни еке шадвивилин югъ я. Гьикъ хьи, инсанди вичин кьвач гьакьикъатдин рекъиз вегъена. Идалай хъсанди гьи югъ жеда къван!?

За са кардиз фикир гана. Тларикъатдиз гьахъдалди зун жуван хиве са везифа къуна ам кьиле тухуз алахъзавай, месела, гьар юкъуз виш сеферда «Ля илягъа илля-л-Лагъ» ва я виш сеферда «аль-Ихлас» суьре келиз, амма завай и кар саклани жезвачир. Ийиз алахъзавай, гьикъ ятлани ахпа тазвай, гьатта ахъа хъайи кпларни къаза хъийиз жезвачир. Нисинин ва рагъдандин къуд рекъятдин кпларилай къулухъ къаза капъ авун заз четин кар хъиз аквазвай. Амма тларикъатдиз гьахъайла, вири дегиш хъана. Куьнени тларикъатдиз гьахъдалди куьн гьихътинбур тиртла ва адалай къулухъ гьихътинбур хъанатла фикир гана жеде. Са тлимил къванни берекат къачур касдиз и кар аквада.

Тларикъатдин фазилатлувал

Шазали тларикъатдин вири фазилатрикай чавай рахана куьтягъ жедач. Мисал яз, гзафбуру хабар къазва: «Устаздин патав фин тавуна, жува-жуваз зикир келайтла жезвачни къван? Эгер за жува-жуваз зикир келиз хъайитла вуч жеда къван?». Гьелбетда жеда, амма чна лайхлудахъ, хъсандахъ ва менфятлудахъ гьерекатзава хьи. Руьгъдин устаздин гъилик кваз са сеферда келай зикир, къилди-къилихъ виш сеферда келайдаз барабар я. И гафар заз зи устаздин сивяй ван хъайиди я. Акъ вучиз я? Вучиз лагъайтла, зикир чирунин кар кьиле тухуз сифтени-сифте зун туш аквазайди, а чирвал Пайгъамбардилай ﷺ къезва ва вири тларикъатдин циргъина (силсилада) авай устазар Пайгъамбардин ﷺ гуьгъуна ава. Им са фазилат.

Къвед лагъайди, муьридри «Астагъ-фируллагъа ллязи ла илягъа илля гьуваль хайяль къайюма ва атубу иляй-гьи» гафар келзава. «Хайюн» ва «Къайюм» – ибур Аллагъдин ﷻ тварар я. Гзаф пай алимрин фикирдалди, абур къведни «Исмуглагъиль агъзам» – Алагъдин Чехи тварарикай я. И дуьа са сеферда келайла, адак Аллагъдин ﷻ тварар хъуниз килигна, гьакъ «Астагъфируллагъ» виш сеферда келайдалайни гзаф суваб жезва.

Пуд лагъай фазилат, Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Аллагъдиз ﷻ виридалайни клани ибадат, ам гьикъван гьечиди хъайитлани даим тир ибадат я». Месела, эгер къенин юкъуз вахт хъайитла, Къуръандай 2-3 жуз келзава, кпларни ийизва ва мсб. Эгер мажал авачиз хъайила, ихътин ибадатар ийизвач. И къайдада чеб тларикъатда авачир ксари тухузвайди я, ва чаз а кар аквазва. Чун тларикъатдиз гьахъдайла, чна и дуьаяр лап гъа виш сеферда келун хиве къазва. Чна абур келун чун паталди ферз ийизва. Ихътин ибадат Аллагъ-Тааладиз виридалайни кланиди жезва, гьикъ хьи, ам гьар юкъуз экуьнахъни нянихъ ийизва. Им квез мадни са фазилат.

Рабитла

Шазали тларикъатда рабитла авунин гьакъиндай гзаф сулар къезва. За виридаз лугъузва, рабитла ийидай къайда тларикъатдин везифа кхъенвай чарчел ганва. Нивай ам кьиле тухуз жезватла - авурай, ва нивай жезватла - турай. Садбуру Шазали тларикъатда рабитла авайди туш лугъузва. Ам гьахъ туш. Заз устазди лагъана: «Я зи хва, Шазали тларикъатда рабитлани муракъабани ава». Гила мадни тикрар хъийин, низ кланзаватла ва тлакъат аватла, рабитла авурай.

Са бязи Накъшбанди тларикъатдин рабитла ийизвай ксарини Шазали тларикъатдин рабитла ийидай ихтияр тлалазва. Накъшбанди рабитла ийизвайбуруз ам бес я, амма эгер абуруз Шазали рабитлани ийиз кланзаватла, авуртла жеда. Къве рабитла ийизвай кас къве кал ацазвай касдихъ галаз гекъигиз жеда. Са кали са ведре нек гузва, къве кали - къве ведре. Са гафуналди, къве рабитла ийидай ихтияр ава, амма абур санал ваъ, сад-садан гуьгъунай ийида.

Рабитладин гьакъикъат ахъаюн паталди ихътин мисал гъайитла жеда. Водителри «аккумуляторар ацукъна» лугъудай гафар ишлемишзава, им ток амач лагъай гаф я. Ихътин вахтунда вуч авун лазим я? Аккумуляторар зарядкадал эцигун чарасуз я. Муьридизни вичин рикъиз руьгъдин зарядка гун чарасуз я. Месела, экуьнахъ Накъшбанди ва я Шазали рабитла авуна – рикъ зарядкадал эцигна – и руьгъдин зирингвал (заряд) рагъдандин кплуналди бес жеда. Рагъдандин кплуналай къулухъ рабитла ийида – зирингвал экуьналди бес жеда. Рабитладик еке берекат ква.

Заз чиз, чун алатай йисуз зиярат авун патал Узбекистандиз фейила чаз ана къурамат себеб яз сад лагъай сеферда цайи тум къурана ва инсанар къвед лагъай сеферда чпин салар цун мажбур хъайиди лагъанай. Вацларни къаналар яд амачиз къуранвай. Къурай чилий къуьл экъечидани мегер? Гъа идаз ухшар са къайда ава: Накъшбанди тларикъатдиз гьахъайдаз сифте 2-3 вацра рикъин зикир галачиз тек са рабитла авун тапшурмишзава. Вучиз? Вучиз лагъайтла, инсанрин рикъер вири сад хъиз жезвайди туш, гзафбурун рикъер къеж квачир, къурай чилиз тешпигъ я. Къурамат чиле цайи къуьл гъавайда фидайди хъиз, ихътин рикъин сагъибдиз чирай рикъин зикирдикайни хийир жедач. Гьикъ хьи, сала тум цадалди лакар ийида, яд гъида, яд гуда. Гъа икъ, са тлимил къванни рикъел чан гъун патал, ам гъазурдайвал рикъин зикир чир тавуна тек са рабитла ийиз тазва. И кардинни гъавурда акъун лазим я.

Гунагърин дарман

Чирвилер къачуз чун мектебдилай башламишзава, илим къачунивай чун вилик физва, мектеб куьтягъайла институтдик ва я университетдик экечизава. Гъа ихътин рекъай тларикъатдиз гьахъай касни физва. Месела, студентри-медикри ктабар келна, лекцийриз яб гана, духтуррихъ галаз суьгъбетар авуна чпин духтурвилн илим артухарзава. Гъа и къайдада муьридринни чирвилер артух жезва. Анжах духтурри къачузвай чирвилер бедендин начагъвилер сагъар хъийидайвал герек къезва, гъа и арада, муьридри къачузвай чирвилер гунагъ-

рикай хуьдайбур ва руьгъдин начагъвилерикай дарман я. Месела, гъагда авайла чахъ галаз духтурарни жезва. Заз ана гьич са духтур къванни начагъ хъана акунач, квезни акунач жеде. Чун гъагда авайла жуьреба-жуьре начагъвилер себеб яз азиятдик жезва. Амма духтурар гъа и нахушвилерикай хвенва. Эгер абур начагъ хъайитлани, чеб духтурар я къван, чпихъ чирвилер ава, гъавилай, фад сагъни хъезва. Амма чаз а чирвилер авач. Гьикъ духтурар медицинадин чирвилер авачир ксарилай тафавутлу ятла, гьакъ тларикъатда авай ксар ана авачирбурулай тафавутлу я. Тларикъатда гузвай чирвилер гунагърин дарман я.

Устазди гайи чирвилерал

рази хъун

Ихътин кардиз фикир гуз кланзава. Муьридар «магъият» дережадиз акъатлайла, са бязибурун патай наразивилер аквада, иллаки дишегълийрин. Гъасан-афандидин девирда келиз-кхъиз чин тийизвай муьридриз магъиятдилай къулухъ квезвай муракъ-

абаяр чирзавайди тушир. Амма ихътин вахт алуькун - инсанар гзаф хуьниз килигна, акъ хъана хьи, абуруз муракъабаяр чирзавай ва эхиримжи дережайрив агакъарзавай. Гила чаз а кар ийидай ихтияр авач. Араб члалал келиз-кхъиз чин тийизвай итимарни папар магъият дережадал акъвазарна кланда, им абур чеб патал хъсан я, гьакъ ятлани абур и кардин гъавурда аквазвач. Магъият вуч лагъай гаф я? Ам гзаф еке дережа я. Мисал яз, Къуръанда Аллагъ-Таалади лугъузва (мана): «Куьн гъина хъайитлани Зун квехъ галаз жезва» (Аллагъдин ﷻ Къуват, Ирадат чахъ галаз жезва). Фикир це, гьар са магъият дережадив агакъай касди Аллагъдиз ﷻ вичин вири ниятар чизвайди, лугъузвай вири гафарин ван къезвайди ва ийизвай вири крарни аквазвайди къатлуна кланда. Эгер инсандиз чизватла ада ийизвай вири ихтилатар Аллагъдиз ﷻ ван къезвайди, ва ада ийизвай вири крар Аллагъдиз ﷻ аквазвайди, гъа и кар чиз-чиз ада инсанар рекъидани къван ва я са шей къванни чуьнуьхдани, я тахъайтла инсанрин арада фитне тваз алахъдани? Фикир це и кардиз.

Аялриз тербия гун

Зи аялар гьечидибур тирла заз устазди лугъудай: «Зи хва, члехи хъайила

чир жедайвал жуван аялар гиламаз пуд сеферда истигъфар ва салават келиз вердишар ая». Квезни диде-бубаяр, низ кланзаватла гъа икъ чирайтла жеда. Диде-бубади чпин аялриз гузвай виридалайни хъсан тербия им тушни къван?

Чи Пайгъамбар ﷺ миъраждач кхаж хъайила, ада Аллагъдивай ﷻ вичиз Муса Пайгъамбардин 12 миллетдикай сад къалурун тлалабна. Ктабра кхъизва хьи, а миллет къенин йикъалди Китайдилай анихъ яшамаш жезва. Пайгъамбар ﷺ абурухъ галаз гуьруьшмиш хъана. Ада абуруз салам гана, ва абуруз саламдиз жаваб гана. Абуру вун вуж я лагъана хабар къурла, Пайгъамбарди ﷺ «Зун Мугъаммад я» - лагъана жаваб гана. Муса Пайгъамбарди чаз салам агакъара лагъана веси тур Мугъаммад яни вун? «Эхъ» - жаваб гана Пайгъамбарди ﷺ. Ва абуру адав Муса Пайгъамбардин патай салам агакъарна. Абуру суал гана: «Вахъ галайди вуж я?». «Квез ам аквазвани къван?», - суал гана Пайгъамбарди ﷺ. «Аквазва», - жаваб гана абуру. «Ам Жабраил малаик я», -

жаваб гана Аллагъдин Расулди ﷺ. Абурузни Жабраил малаик аквазвай. Чаз хъайитла, ам аквазвач, чун абур хътинбур хъанайтла чазни аквадай жеде. Ахпа Пайгъамбардиз ﷻ кьерехда аквазнавай пашман инсанар акуна, ада хабар къуна: «Абуруз вуч хъана, вучиз абур пашман я?». «Абуруз аял ханва», - жаваб гана абуру. «Аял хайила пашман жедайди яни къван?», - суал гана Пайгъамбарди ﷺ. Адаз жаваб гана, абурун пашманвал аял диндин рекъелай алатдатла ва адан эхир гьихъгинди жедагъла кичевилай я. Аял хайи йикъалай башламишна, ам гьикъ рекъидатла лугъуз фикирзава: дуьз Исламдин рекъел алаз, я тахъайтла, ягъалмиш хъана. Эгер и вахтунилай аялдиз тербия гуз башламишайтла, ахътин аял тек-бир чуруди жеда.

Инал лагъайвал, и дуьнья ва дин чалай аслу я. Чаз герекзвайди, чи Ислам дин ва тларикъатни келиз чун я. Чи гьахълувилз килигна Аллагъдин ﷻ рагъматни къведа. Гьикъван ихътин мавлидар, алимрин межлисар кьиле тухузва? Ихътин межлисар ва ихътин берекат санани авач. Гъавилай, чна Аллагъдиз ﷻ шукур авуна кланда. Аллагъди ﷻ хуьрай чун! Къуй Аллагъди ﷻ чаз тек са хъсан шейэр къалур авурай! Амин.

Пайгъамбаррин тарихдай

Якъубакайни Юсуфакай ﷺ куьруь риваят

Саид Афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрайра

Юсуф ﷺ азад ийидай вахт мукъвал хъайила, адан патав и шад хабар гъаз Жабраил ﷺ малаик атана. Ада Юсуфаз ﷺ хабар гана, бес Раяна адаз вичин ахвариз баян гун патухъай эвер гуда ва гъа им ам азад авунин себебни жеда. Раяназ ахварай гуя Нил вацI чили тувкъумна ва анай куьк ирид кал экъечIнаваз ва абурулай къулухъ ирид яхун кал экъечIна хъиз, чпелай вилик атайбур абуру тIуьна акуна. Адалай къулухъ адаз къуьлуьн никле ирид къацу ва ирид хъипи къилер экъечIнаваз акуна, амма абур гъасятда къурунни авуна. Раян киче хъана ахварикай кватна ва ада гъасятда ахвариз баянар гудайбуруз эвер гана. Абурувай адан ахвариз баян гуз хъанач ва эхирки лагъана хъи, ам гъаклан манасуз ахвар я. Пакадин юкъуз Раянан рикелай михъиз и ахвар алатна ва ада ахварикай суьгъбет авурбурун арадани ам рикел аламуькай гъич са касни хъанач.

Анжах яд гъизвай, вичикай Юсуфа ﷺ пачагъдиз суьгъбет авун тIалабай жегъил касдин рикел адан тIалабун хтана (ирид йисалай – авт. алава) ва ада пачагъдиз Юсуфа ﷺ дустагъдин ахвариз гъихътин баян ганайтIа суьгъбет авуна. Пачагъди и гада Юсуфан ﷺ суракъдиз рекъе туна ва хиве къуна, нагагъ Юсуфан ﷺ рикел ахвар хтана адаз баян гайитIа, Юсуфакай ﷺ ада визир ийида. Жегъилди Юсуфаз ﷺ пачагъдин тапшуругъдикай лагъайла, Юсуфа ﷺ галай-галайвал адан ахвар хълагъна. Жегъилди Раяназ идакай хълагъна. Пачагъ мягътел хъана. Ада вичин ксарив вугана Юсуф ﷺ патал балкIанни ва къизилдин таж рекъе туна, амма Юсуфа ﷺ вичик са тахсирни квачирди халкъдиз чир тахъанмаз дустагъдай экъечIдач лагъана. Раяндин визирар Юсуфан намуслувилел гзаф мягътел хъана. Визирар хъфидайла, ада хабар къуна, бес вич патал гъилер атIай дишегълийрикай ихтилатар гъакъикъатдив къазвайбур яни лагъана. Идан патухъай ада пачагъдивай хабар къун тIалабна. Раяна дишегълийр кватIна ва Зулайхадинни Юсуфан ﷺ арада хъайи вакъиадикай чпин фикир лугъун истемишна. Дишегълийри лагъана хъи, бес Юсуфай ﷺ абуруз гъич са чIуру амални акунач. Зулайхади вичин тахсир хиве къуна ва Юсуфакай ﷺ са тахсирни квачирдакай лагъана.

Зулайхадини дишегълийри авайвал вири лагъайла, Юсуф ﷺ халкъдин вилик гъахъарайдалай къулухъ, ада дустагъдай экъечIлун къетIна ва пачагъдихъ галаз гуьрушмиш хъунин разивал гана.

Гъатта дустагънавайбуруз адавай къакъатиз четин тир. Дустагънавайбур шехъзавай, гъикI хъи, ам абуру чпин бубадай къунвай. Ада лагъайтIа, абурун патухъай дуа авуна ва сагърай лагъана хъиз, дустагъдин ракларал кхъена: «Гъаза къабруль-ахIяи» («Им чан аламайбурун сур я»).

Гъахъ гъай Юсуф ﷺ визирар ва эмирар галаз Раян пачагъдин тавханадиз атана. Юсуфа ﷺ адаз араб чIалалди салам гана. Раяна хабар къуна: «Им гъи чIал я?» Юсуфа ﷺ адаз жаваб гана, бес им Ибрагъиман ﷺ хва Исмаилан ﷺ чIал я лагъана. Пачагъди ам чIехи гуьрметдивди вичин патав апуькарна ва хабар къуна: «Вун вуж я?» Адан жаваб ихътинди хъана: «Зи тIвар Юсуф я, зи буба - Якъуб, Якъубан буба - Исгъакъ, Ибрагъиман ﷺ хва я». «Вун дустагъда ни ацукъарна?» - хабар къуна пачагъди. «Зулайхади», - жаваб гана ада ва вичин къилел атайдакай галай-галайвал, тир-тирвал суьгъбетна. Пачагъди вичиз акур ахварин манадин гъакъиндай адавай хабар къурла, Юсуфа ﷺ адаз жаваб гана: «Бегъерлу ирид йис алуькъда, адалай къулухъ къурагъ ирид йисни, каш галай». Пачагъди хабар къуна, бес Юсуфаз ﷺ адан ахварикай ва манадикай ни лагъана. Юсуфа ﷺ лагъана, бес вири адаз Жабраил ﷺ малаикдивай чир хъана. Пачагъ Юсуфан ﷺ гуьзелвили, акуллувили ва гъахълувили мягътеларна. Ирид йисан къурагъвал, каш алуькъдайди чир хъайи-

ла, Раяна Юсуфавай ﷺ вуч авун хъсан ятIа хабар къуна. Юсуфа ﷺ адаз сифте ирид йисуз вири чилер цун ва артухан техил лагъайтIа, хвейитIа хъсан я лагъана. Техил цунин кIвалахар

ракларар ачухна ва къуьл къизилдихъни гимидихъ маса гуз хъана. Девлетлуйринни кесибрин къизиларни гимидишар Юсуфа ﷺ кватIна. Къвед лагъай йисуз техилдихъ гевгъер гуз хъана, пуд лагъай йисуз – калер, куд лагъай йисуз техилдихъ лукIар маса къачузвай, вад лагъай йисуз чилер маса гуз хъана ва египетвийрин вири чилер Юсуфаз ﷺ хъана. Ругуд лагъай йисуз техилдихъ аялар ва папар дегишзавай. Ирид лагъай йисуз египетви итимри Юсуфакай ﷺ чеб техилдихъ лукIвиле теклифна. ИкI вири чилер ва багълар, мал-девет адан хсусиятдиз элкъвена, итимарни дишегълийр – лукIариз.

И ирид йисан къене Юсуф пайгъамбарди ﷺ вичи садрани тух жедайвал тIуьнач. Адаз каша атIузвай инсанар вичин рикелай физ кичIезвай, гъикI хъи, халкъдин арада лугъузвайди я «тухдаз гишиндакай хабар жедач». Ада гъатта Раянан къаравушдиз адаз йикъа са сеферда тIуьн гун тIалабна. Юсуфа ﷺ адаз вичин чешнедалди пачагъ халкъдив гъикI эгечIлун лазим ятIа чирна.

Юсуфа ﷺ пачагъдивай ам ихътин къайда-къанундал рази яни лагъана хабар къуна, жаваб яз пачагъди виридал вичин разивал къалурна. И чIавуз Юсуфа ﷺ адаз лагъана, бес вичи египетви халкъ Аллагъ патал азадзава ва адакай шагъид къуна египетвийрив чпин мал-девет вахкана. Аллагъди ﷻ Юсуфакай ﷺ пачагъ авунатIани, ада эмменнидин патухъай лукIра хъизни къайгъу чIугъвазачир. Вичихъ вири мумкинвилер, гъатта тIуьнин патухъайни авайтIани, Юсуфа ﷺ вичин нефсиниз тербет гана.

И чIавуз Зулайхадин гъуьл къенвай, Зулайхадикай лагъайтIа, дуьнья тергнавайди хъана ва ам вири туна текдиз яшамиди жезвай. Ам гъич чир хъжен тийидайвал дегиш хъана: вилерин ишигъ тухъвена, къуьзуь ва девлетдикай магърум хъана. Амма адаз Юсуфакай ﷺ суьгъбетрин ван хъайила, рикле мадни виликан ашкъи куькIуьн хъувуна ва амни рикле къвердавай артух жезвай. Къарай татана ада Юсуф физвай рекъин патав кума эцигна гъана яшамиди жезвай.

Са сеферда вичи ибадат ийизвай бутдихъ элкъвена Зулайхади адаз экъуьгъиз эгечIна: «Агъ, вун вилай аватрай. Вучиз ваз зи къуьзуьвилин язух къевезвач? И йикъалай аз вун гъич стIунни герек авач!» Гъа и йикъалай ада мад бутдиз къуллугъ хъувунач. Ам Халикъдихъ инанмиш хъана ва гъар экъуьнахъ, нянихъ анжах Адаз ибадат

ийиз эгечIна.

Юсуф пайгъамбар ﷺ бязи вахтара балкIандаллаз фидай. Адан балкIандин гъиргъирдин ван хъайила, инсанриз чир жедай ва жематар адан вилик экъечIдай ва адаз килигун патал кватI жедай. Зулайхани вичин кумадай экъечIна. Юсуф ﷺ акурла перишан хъайи Зулайхадин рикел вичин жегъилвал хтана ва ада гъарайна: «Я Ваз муьтIуьгъ лукIарикай пачагъар Ийизвайди ва инсансуз пачагърикай – лукIар!» Аллагъдин ихътин гуьзел сифатрикай садан (еридикай) ван хъайила, Юсуфан ﷺ рикI хъуьтуьл хъана ва Багъишзавайдан вилик чашмиш хъайивилияй ишехъна, Ада гузвай лайхлувилер, хъсанвилер рикел хтана.

Юсуф ﷺ элкъвена килигайла, адаз Зулайха акуна, амма ам чир хъхъанач. Адан язух атана ва вичин лукIравай адан тIалабун къилиз акъудун истемишна. Амма Зулайхади вичин дерди анжах Юсуфаз ﷺ лугъудайди малумарна. ЛукIра Юсуфал ﷺ Зулайхадин тIалабун агакъарна ва Юсуфа ﷺ ам вичин къилив гъун тапшурумидишна. Ада атана Юсуфаз ﷺ салам гана ва адани жаваб хтана хъиз, вуч тIалабун аватIа хъуьтуьлдиз хабар къуна. Зулайхади лагъана: «Вуч фад вуна зун рикелай алудна...» Юсуф ﷺ хиялри тухвана ва мягътел яз хабар къуна: «Вун вуж я?» Ада вичин тIвар лагъана ва Юсуфа ﷺ адавай хабар хъуна: «Ви виликан гуьрчегвални девлетар гъиниз фена?» «Вири абур завай вун дустагъдай акъудай ва вакай пачагъ авурда къакъудна», - жаваб хтана ада. Къвед лагъай сеферда Зулайхадивай адаз вуч кIанзава лагъана хабар къурла, Зулайхади адавай гаф гуз туна, бес Аллагъди адан пуд тIалабун къилиз акъудун патухъай тIалабдайвал. Сад лагъайди, вичиз вилерин ишигъ хкун, Юсуфахъ ﷺ ишехъдай къван квахънавай. Къвед лагъайди, жегъилвал хкун. Зулайхадин и тIалабунар Юсуфа ﷺ адан вилик авуна ва нетижада Ада къабулна, Зулайхадин вилериз ишигъ хтана ва ам жегъил хъхъана. «Гила зал эвленмиш хъухъ, - лагъана ада. – Им зи пуд лагъай тIалабун я» ва Юсуф ﷺ ихътин кар гуьзлемиш тавунвайвилей чашмиш хъана.

КъатIа ама

Къиметлу чирвилерин хазина

Саид Афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрайра

Къейи кас патал гьи кваллах авун виридалайни хийирлу жеда? Эгер мусурман вичивай ахъа хъайи ферз кплар, сивер къаза хъувун тавуна къенваз хъайитла вуч ийида?

Батмиш жезвай касдиз куьмек герекзавайди хъиз, къенвай касни чна адаз менфят гудай са кар авунихъ даим муьгътеж я. Гьатта, эгер чна гьакI а кас рикел хкана, Аллагьдихъ ﷺ элкъвена адан гунагьрилай гьил къачун патал дуьа авуртла, и карди адаз менфят гуда. Къуръандин аятра чаз жуван диде-бубадиз ва вири мусурман стхайризни вахариз дуьа ая лугьуз-ва. ГьакIни гьадисда лагьанва: «Саъд лугьудай асгьабди Пайгьамбардивай ﷺ хабар къуна: «Зи диде кечмиш хъана, виридалайни хъсан садакъа адан паталай вуч жеда?». Пайгьамбарди ﷺ жаваб гана: «Яд». Гьаниз килигна, Саъда вичин дидедин тиварцихъбай хъуй лагьана са къуй эгьуьнна».

Садакъадин метлебувал ам харж ийизвай рекъелай аслу я - лайихлу чкадиз ва я инсанриз ганвани, я дахъайтла, лайих тушир. И кардикай чун виликдай рахана.

Ислам диндин алимрин фикирдалди, виридалайни члехи менфят къейи мусурмандин руьгьдиз пудкъанни цлуд агъзур сеферда зикир («ля илягьа иллялагь») келайтла жеда, амма зикир ийидайлани вичин

грамм (1 мудд) къуьл ва я гьажибугьда лайихлу инсанриз пайда. Эгер къуьл гуз жезвачтла, имам Абу Гьанифадин мазгьабдаллаз акъатай къуьлуьнин къадар гьисабна пулуналди гуда. Амма эгер ихътин тлкъатар авачиз хъайитла, чан аламай инсанри адавай ахъа хъайи гьар са капI къаза хъийида. Гьа и къайдада сивни къаза хъийида. Гьар са ахъа хъайи сивин ериндай са муд къуьл ва я адан къимет гьикъван жезвачтла килигна гьа къадар пул гуда. Эгер ахъа хъанвай кплар ва сивер къаза хъувун, абур гзаф хъуниз килигна, мумкинсуз къадардив агакънаваз хъайитла, диндар инсанар кафарат (искупление) авун патал кватIна искъатI пайда. Гьамни и тегьерда ийида. Инсанар гьалкъада ацукьда, махсус дуьа келна къуьл ва я са маса шей сада садав вугуда, ахпа сагьибдив вахкуда. И карда амай вири куьлуь-шуьлуьяр алимривай хабар къуртла жеда. ИскъатI-кафарат ва маса садакъаяр къейидаз менфятлугьур хъун патал ам и дуьньядай мусурман яз фин шартI я. Эгер инсан кафир яз къейитла, адаз са куьникайни куьмек жедач. Аллагьди ﷻ хуьрай гьар са мусурман имансуз къиникъдикай! Гьикъван гзаф гунагьар хъайитлани, инсандиз иман гваз дуьньядай финилай еке шадвал авач. Аллагьди ﷻ чаз эхиримжи нефес къачудайла шадвал гурай - вичин риклин сидкъидай Сад Аллагьдихъ ﷺ ва Мугьаммад Пайгьамбардин ﷺ илимдихъ инанмиш хъанвайдаз гьар садаз диндар касдин къиникъ пишкешрай! Эгер къейидан хиве инсандин вилик

кхъенвай ктабар чапдай тек са пул патал акъудзавайди я. Гьикъван алахъайтлани ахътин ктабдиз Къуръан лугьуз жедайди туш, гьавилай абур гьич кхъин ва я кел тавуртла хъсан я.

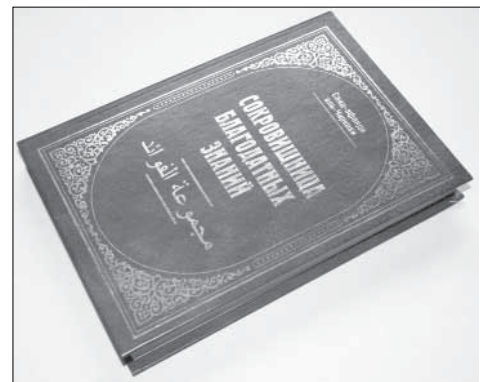
«Аль-Фатигъа» суьре дуьз келиз чизвай касдин мецелай чирун четин кар туш хъи. ГьикI хъи, еке майишат къиле тухуз жезвай касдиз и кар четинди хъиз акуна кландач. Къуръан тек са урус гьарфаралди келиз жезвай ксари «Аль-Ихляс» (Кьулгьу) келайтла хъсан я. Са сеферда и суьре келайтла Къуръандин пуд паюникай сад келай къван суваб жезвайди я, амма эгер ам пуд сеферда келайтла, тамамдиз Къуръан келай къван суваб жеда. И кардин патахъай куьриклера шак тахъурай! Пайгьамбарди ﷺ кпунилай къулухъ асгьабривай хабар къуна: «Квекай нивай экуьнин кпунин гуьгьуьнай Къуръан тамамдиз келна куьтыгъиз жеда?». И арада Алидилай гьейри садавайни разивилин жаваб гуз хъанач. Ва Пайгьамбарди ﷺ адахъ элкъвена суал гана: «Вуна ам гьикI келзава?». Алиди жаваб гана: «Экуьнин кпунилай къулухъ за пуд сеферда «Аль-Ихляс» суьре келзава». Пайгьамбар ﷺ и кардал рази яз амуькна ва Алидиз хийир-дуьа авуна. АкI жеда хъи, чарчин са патал Къуръан таржума урус члалалди аваз, ихътинди кхъин ва келун къадагъа туш. Амма, чаз а жуьреда кхъизвай Къуръан Ислам дин виниз акъудун ва адаз менфят хъун патал тийизвайди чир хъун лазим я. Эгер са касди ахътин ктабдикай вичиз менфят хкудайтла, цлуд кас ам сеbeb хъана ягьалмиш хъун мумкин я. Вучиз? ГьикI лагьайтла, гьавурда авачир касди ам келда ва адаз вич Къуръандин манадин гьавурда акъурди хъиз жеда. И арада хата арадал атун мумкин я - ада вичи-вичиз чирвилер авай алимрихъ галаз гуьжетар ийидай мумкинвал гуда. Аллагьди ﷻ хуьрай ахътин крарикай ва члуру килихдикай!

А жуьредин таржумаяр келзавайбуруз чир хъун лазим я, абурун вилик квайди гафба-гаф авунвай Къуръандин манайрин таржумаяр тирди ва ахътин таржумадай михъиз Къуръандин мана гьавурда акъун мумкин туширди.

Мехъер Шариатда, дугьриданни, хъсан кар (сунна) яз гьисабзавани?

Шариатдай килигайла, мехъер авун сунна я. Амма, гьар са кардихъ вичин гьалалдинни гьарамдин сергьятар ава, гьавилай чаз шариатда мехъер вуч лагьай гаф ятла чир хъун лазим я. Мехъерин мана шадвал я, ва шадвал гьалал я. Шадвал инсандиз хас я, эгер, мисал яз, са кас яргьал сиягьатдай хтайла, аял хайила, гададиз свас гьидайла ва я руш гьуьлуьз фидайла ва маса вахтара. Шариатди мехъер ийидай ихтияр и къайдада гузва. Гьар сада вичин такьатриз килигна гьайванар тукIвада: садбуру бугъа, садбуру гьер, садбуру клек ва я верч, ва вичиз килигай жуьредин туьнни гьазурна мугьманриз эверда.

Шадвал чеб гьалал, гьибет, буьгьтен квачир шиирар (назм) ва мавли-

дар келуналди винел акъудда. Тафт гатадай, къуьл ийидай ва иштагьдалди гьикаяар ахъайдай ихтияр ава, гьелбетда, эгер абурок фитне, таб квачиз хъайитла. Ихътин шадвилер, тлуьнар мехъерин сагьибдиз дуьа авуналди акъалтарна, гьар сад жуван кваллиз хъфида. Шаритди гьалал авунвай мехъер гьа и къайда къиле тухуда. Амма алай аямда чаз акваз-вай мехъер лугьудай шей, Шариатдиз муьтлугь тушир затI (маъсия) я. Сад лагьайди, ихътин межлисра Шариатди гьарам авунвай ички хъвазва. ГьикI хъи, Аллагьдин ﷻ азабдик ва лянетдик ам гьазурайди, маса гайиди, маса къачурди ва ам хъвайиди акатзава. Къвед лагьайди, итимарни папар ихътин шадвилера, суьруьда акахъай хипер хъиз, къуьлер ийиз жезва. И карни Шариатди къадагъа авунва. Эгер Шариатди гьакI чара дишегьлидин вилериз килигдай ихтияр гун тийидайла, итимар адаз къуьл ийидайла дикъетдалди килигуникай чавай вуч лугьуз жеда къван? Лугьуз-ва хъи, инсан хесетдикай хкуддалди аял дидедин хурудивай атлуз регьят я. Гьакъикъатда, и кар гьакI я! Дагьустандин халкъариз мехъерик къуьлер ийидай адетдилай гьейри, маса и жуьреда къизмиш адет авач. Пуд лагьайди, ихътин мехъерик иштирак ийизвай шумуд касдин рикел кпунин вахт алуькнавайди къвезва? Тек са вичин итимдиз дамахар ийидай ихтияр авай дишегьлияр мехъерик фидайла алуькнавай парталарикай рахун виже къвезвач.

Винидихъ чун килигай ва абуралай гьейри маса, Аллагьдиз ﷻ муьтлугь тежервал къалурзавай крар тун паталди чун Ислам диндин гьавурда акъун лазим я. Чун гьавурда такъунин азардал нахуш я. Лагьайтла жеда, дагьустанвияр тефей жуьре араб гьукумат амуькнач жеда. Гила сада къванни абуркай лугьурай, гьа араб уьлкведа адаз чина келе тухузвай жуьреда мехъерар авуна акунатла. Ина гьар са пипел маса гузвай ички гьа уьлквейра авани? Вучиз абуровай ички гала-чиз яшаммиш жезва, чибурувай ва? Вучиз чна мехъерар ички галаз ийиз-ва, эгер чун абур хъиз мусурманар яз хъайила? Имам Шамилан девирда Дагьустанда ихътин мехъерар ийиз-вай жал? Эгер къенин юкъуз инал адан тур хъанайтла, чун килигдай и къайдада мехъерар абур ийидайтла. Араб гьукуматра Дагьустан гьамиша машгьур тир ва алай аямдани адан тивар-ван диндин чирвилер авай шариат къиле тухузвай уьлкве хъиз амазма.

Мусурманриз кутугнавач алимриз къарши хъун, абурун вяз-насигьатдиз яб тагун, ва чеб гьикъван духтур чеб сагьар хъийиз алахъайтла, гьакъван абуроз ам даклан жедай дилиханада авай эсерди янавай ксар хъиз тухун.

КъатI ама

шартлар къиле тухун лазим къведа. Эгер инсанди вичин уьмуьрда и къадар зикир келайтла, я тахъайтла адахъ са ни хъайитлани келна, хъайи суваб адан руьгьдиз багьиш авуртла, къенвайди жегьнемдин цлувай къутармиш жеда. И кардин гьакьиндай риклин илимар гвай ксари («агьлю кашф») са шакни авачиз шагьидвал ийиз-ва. И кардин гьакьиндай лугьузвай Пайгьамбардин ﷺ гьадисни ава, эгер михъи рикелди пудкъанни цлуд агъзур сеферда къенвай касдал зикир келайтла, Аллагьди ﷻ ам жегьнемдин азабрикай азад ийида.

Эгер мусурман капI ва я сив Шариатди къабуддай себеб авачиз, ахъайна къенваз хъайитла, ахъа хъайи кплар, сивер гьисабна, гьар садай ругуд виш

бурж амаз хъайитла, ам гьерекатна ада тунвай мал-девлетдикай вахкун лазим я. Я тахъайтла, бурж вугай касдивай гьил къачун тлалабда. Эгер къейида са шейни тунвачиз хъайитла, варисри а буржар чпин пулуникай вахкуда.

Къуръан урус гьарфаралди кхьидай ва ам келдай ихтияр авани?

Къуръан тек са ам Аллагьдин ﷻ патай атанвай члалал, яни араб гьарфаралди кхьидай ихтияр ава. Гьавурда акъун лазим я, Салмана персриз кхъей «Аль-Фатигъа» (Альгьам) адан манадин тафсир (толкование) тир. Амма, вич Къуръан урус гьарфаралди кхъин ва келун къадагъа я. Къуръандин суьреяр урус гьарфаралди

Ажалдин гьакъикъат инкар ийидайла...

1 « Нагагь инсандиз вич тайин тир са юкьуз рекьидайди ва уьмуьр акьалтдаиди чир хьанайтла, ада чилин уьмуьрдин гзаф кьадардин мал-девлетдихь, са йикъан кьене квахьдайдахь ялдайни?

Адаз жезмай кьван гзаф кьазанмишиз кьанзавайди уьмуьр бахтлудаказ кечирмишун патал туш, гьикл хьи, инсанди шадвал лап кьериз-царуз ийизва. Авайвал лугъун хьайитла, ам вич рекьидайдахь инанмиш туш, я инанмиш жезни кьанзавач. Чи гьар садан деринда чуьнуьх хьанвай гьиссди ажалдин гьакъикъат инкар ийизва. Чаз лагьайтла гьар юкьуз чеб винел патан акунрайни чахь галаз эбеди чара жезвайбур ва им фана дунья тирди тескикьзавайбур тимил аквазвач. Чаз кьил рехи хьанвай, беден биришри кьунвай ва беден зайиф хьанвай кьуьзубур аквазва ва гьамуни кьунвай вилера лал суал чуьнуьх хьанва: яраб чаз сагърай лугъудай вахт алукуьнава жал?

Инсанриз датлана хабардар ийидай ва рикел хкидайди кьан я, гьикл хьи, рикер «кьванциз» элкьезва, фикирдин кьатлунар амуькьзавач. Дуньяди вичел желбзава, руьгьдин цуру терефди, нефсини гунагьдихь ялзава, шайтлан ахвара авач, вичи хиве кьурди ада уьмуьрдиз кечирмишзава: «Гьакъикъатдани, за гьар гьилледикди абур[инсанар]дуьз рекьелай алудда» Мягьтел жедай кар ятлани, амма дуньядин уьмуьрдин нетижаяр кьазвайди адан эхир агакуьни я. Машгур асгьаб Умар ибн Хаттаба лагъанай: «Я Умар, ажал гьакъикъатдин устаз хьизни, хабардар язни бес я»

Чи уьмуьр – датлана чара хьунрин циргь я. Сифте дидедин бедендик мукьятдиз кьевируни чара ийизва, гуьгьунлай диде хурук. Ахпа са шумуд йисалай жув жуван ихтиярда гьатзава, идахь галаз алакьалу яз чара хьунарни, кьакьатунарни. Чара хьунрихь галаз чи гьар са югь алакьалу я: чун мукьвабурухь ва дустарихь галаз чара жезва, чкайрихь ва вердиш хьунрин кьайдайрихь, диде-бубайрихь ва чехи хьанвай веледрихь галаз, дуньядин мал-девлетдихь ва обществада кьур тайин чкайрихь. Чи гьар садан вилик и дуньядихь галаз михьиз чара хьун ква.

И гьакъикъатдин гьавурда дериндай акьурла, рекьин юкьвал дакьана амуькай ва саклани эхирдал кьван кьилиз акъат тавур, уьмуьрдиз кечирмишиз тахьай вири хьсан крар, руьгьдин истемешунар рикел хкьезва, мумкин тир абуру уьмуьр дегишарунни. Жуван уьмуьр Эбедивал ацурзавай са мумкинвал тирдан гьавурда аквазва. Га и гьал инсанди суд-дувандин юкьузни гьиссда, мад гьич са шейни дегишариз тежедайла. Кьурьанда лагъанва (мана):

«А юкьуз инсандин рикел вири хкьеда. Амма и рикел хкунри адан гьал кьезилардач. Ада лугъуда: «Агь, нагагь за виликдай жуван эбеди уьмуьрдикай фикирнайтла!»

Расуллулагьди «вичин асгьабрихь элкьевена авур сифтегьан жуьмядин вяз рикел хкун кутугнава: «Я инсанар, куь гьакьиндай кьайгьу цугу! Чир хьухь, Аллагда кьин хьурай, гьар садав кев ажал агакьда, ахпа куь хпер чубан галачиз тада (куь мал-девлет, эммени тада, кечирмишай кьван йисарай кьватлай кьван шейерикай гьич са затни кьачун тавуна). Гуьгьунлай Аллагь инсандихь элкьеда (ва аданни Халикьдин арада я са таржумчи, я са маса манийвал жедач): «Ви патав Зи Пайгьамбар атаначни ва ада вав Зи истемешунар агакарначни? За ваз эммени ганачни ва ви гьакьиндай сергьят авачир регьимлувал кьалурначни? Вуна вуч авуна, ви гьакьиндай гьихьтин кьайгьударвал цугуна?» Инсан эрчи патяхьни чапла патяхь килигда ва са затни жагьидач ва ахпа виликди килигда, жегьеннем аквада. (Кьуй Аллагьди чун, чи мукьвабур ихьтин зегьле какьуддай эхирдикай хуьрай!»)

Расуллулагьди «давамар хьувуна: «Нивай вич жегьеннемдин цувай хуьз алакьдатла, нихь ихьтин мумкинвал аваз хьайитла, гьатта хумравдин са патал хьайитлани, кьуй ик авурай!»

Нивай гьа имни жагьуриз жезвачтла, анжах хьсан гафуналди. Гьакъикъатдани, хьсан крарай гудай лайихлувилер цуд сеферда артух жезвайди я ва мумкин я ирид виш сефердани артух хьун»

Аллагьди ганвай са тимилдакайни и дуньядани эбедилухда менфят кьачуз хьун – им иман ганвайбуруз хас тереф я. Пайгьамбарди «лугъудай: «Вуж вичив кьеви истемешунралди эгечизаватла, ахьтинди фагьумла ва акьулуди я, вичин гьиссерал агъавал жезвачтла, вичин гьерекатар веревирдзаватла ва кьейидалай кьулухь гудайди патал алахьзаватла. Азарлуди ва зайифди ахьтинди я хьи, ни вичин гьиссериз кьандайвалзаватла ва кьилиз акъат тийидай умудралди вич алдатмишзаватла»

Са сеферда са шумуд касди Али ибн Аби Талибал «кьил цугуна ва ам ишехьзавай чкадал гьалтна абур. Адан мецелай акъатзавай гафар ихьтинбур тир: «Я дунья, зи гуьгьунлай экъеч! Са масад вал ашукьара! Гьакъикъатдани, за ваз пуд сеферда тлалакь гана ва элкьевена хкьедай мумкинвал авач. Ви вахт куьруьди я, ви уьмуьр негь авуниз лайихлу я, лезет кьачудай шейер лап тимил я. Эбедилух патал няметар гьикьван тимил я! Агь, вилик кумай сефер касни авачир гьикьван яргьалди я!» Нагагь Пайгь-

амбардин «имидин хци, вичи ислам кьабудайла мусурманрин пуд пай саналлай члавуз Аллагьдин Пайгьамбарди «Вун зи пай ва зунни ви пай я», лагъайда эбедилухдикай фикир ийиз, адан вилик кьурху кваз акъвазнавайтла, чи гьал гьихьтинди хьун лазим я? Чи Халикьдихь элкьевена хкьедай югь патал чна вуч гьазурнава? Арабрин шаирди лагъана: Вичикай катиз тежерди патал няметар кьватла вуна,

Гьакъикъатдани, ажал Аллагьдин вири луклар патал вичикай кьутармиш тежерди я,

Фикир це, нагагь патав инсанар гваз хьайитла, вун муьтлуьгь жеда ни?

Ихьтин суьрсет гваз – вун лагъайтла, ичи жеда?

Пайгьамбардин «асгьаб Абдулла ибн Умара мукьвал-мукьвал тикрардай: «Няни алуькайла, югь гуьзетмир югь алуькайла - няни. Ви сагьламвилекай азарвал патал вуч лазим кьведатла, гьам кьачу, уьмуьрдай лагъайтла, ажал патал вуч герек жеда тла - гьам»

Рикле ва краа сидкьидай иман авай и дуньяда акл зегьмет цугун лазим я хьи, гуя ам эбеди яшамин жеда, амма Кьезмайдакай рикелай алудна кьандач, гуя пака ажал агатун мумкин я, гьазурвал акуна кьанда.

МУСУРМАНДИН ФЕРЗЕР

Эгер вун мусурман ятла!

КапI авунин шартIар ва кьайдаяр

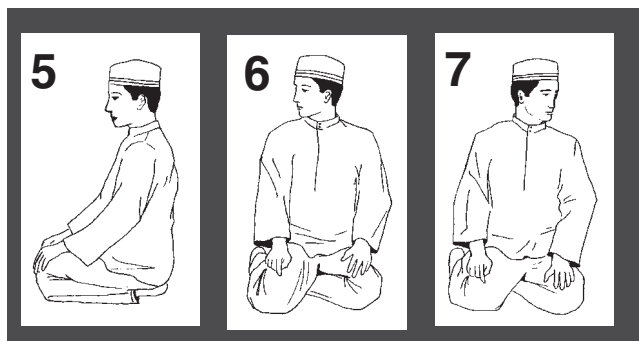
Эвел – алатай нумрайра

Кьвед лагъай рекят "Фатигьадила" башламишда. Адалай гуьгьуниз Кьурьандин маса сура кьелда, гуьгьунлай сад лагъай рекятда авур вири гьерекатар тикрарда.

Га икI кьвед лагъай рекятда суджуд акьалтларилайдалай гуьгьуниз и тегьерда ацукьда (бшикил).

Га са вахтунда капI ийизвада вичин гьилер капашар кьаникна метерал эцигда. Амма шафиитри и вахтунда эрчи гьил акьалда (гьуд ийида), чехи (кьанчIал) ва кьалурдай тупар дуьзарда (5-шикил).

Га и гьалда аваз Ташагьгуд (Аттагьийят) кьелда:

"Аттагьийят-уль-мубаракату-с-салавату-тI-тайибату миллагьы. Ассаламу гьалайка аййугьан-набиййу ва рахIмату-л-Лагьы ва баракатуь. Ассаламу гьалайна ва гьала гьибади-л-Лагьы салихIин. Ашгьаду алля илагьа илла-л-Лагьу ва ашгьаду анна МухIаммадан расулу-л-Лагь. Аллагьума салли гьала МухIаммад".

"Ташагьгуд" кьелдайла, "илла-л-Лагьу" гафарал агакьайла, эрчи гьилин кьалурдай туб виниз хкажда.

Кьвачел акьвазна капI ийизвайла а кас суджуддин вахтунда вичи пел эцигна кьанзавай чкадиз, виликди алгьидайла (рукуь) кьвачериз, "Ташагьгуд" кьелдайла эрчи гьилин кьалурдай тупуз килигда. КапI авуна куьтягьайла чин сифте эрчи ва ахпа чапла патяхь элкьурда ва гьар сеферда икI лугъуда:

"Ассаламу гьалейкум ва рагьмату-л-Лагь" (6-7-шикил).

Салам гайидалай гуьгьуниз капI куьтягь хьанвайди яз гьисабзава.

КпIунин вахтунда капI ийизвайда чарасуз кьилиз акьудна кьанзавай элементар (шартIар) тайинарнава. ИкI, кьелелай истемешзавай 13 шартI ава. Абуруз "арканар" лугьузва. Абурукай са аркан хьайитлани ахьайитла капI трусди яз гьисабзавач. Га икI ферз (чарасуз) тир рукнарик агьадихь галайбур акатзава:

1. Ният авун.
2. Сад лагъай такбир лугьун, яни капI башла-мишдалди "Аллагьу акбар" лугьун.

3. Алакьзавайбур капI ийидайла кьвачел акьва-зун.

4. "ФатихIа" кьелун.

5. Юкь агьуз авун ("Рукуь").

6. Сифтегьан тегьердиз элкьун хьувун ("Иъти-даль").

7. Пел чилиз ягьун, яни "Суджуд" (2 сеф. Беден-дин 7 пай капI ийидайла экьанавай шейинихь галу-кьарун).

8. Кьве суджуддин арада ацукьун.

9. Эхиримжи "Ташагьгуд" кьелдайла ацукьун.

10. Эхиримжи "Ташагьгуд" кьелун.

11. Пайгьамбардиз «салават кьелун.

12. Са сеферда салам гун.

13. И истемешунрал галайгалайвал амал авун.

Ибурулай гьейри, капI ийизвай гьар сеферда "Тумагьнинатдал" (пауза) амал авуна кьанда.

Винидихь галай 13 пунктуна кьалурнавай шартIарилай виниз кьилиз акьудайбур чарасузбур (мажбурибур) яз гьисабзавач. Га са вахтунда алава яз дуьбаяр, капI-теат авун хьсан яз (Сунна) гьисабзава.

КЪЕИД: пакаман кпIунин кьве рекятда ва гьетренни месин купIарин сифтегьан кьве рекятдани "ФатихIа" ва гуьгьунин сураяр имамди ван алаз кьелда.

Амай пай жува жувак кьелун лазим я.

АЛГЪАМДУЛИЛАГЪ!

Халисан мусурман хъун патал

Салигъ-гъажи аль-Калуки

Диде-бубадиз гъуьрмет авун

Алай вахтунда диде-бубайрилай чпин аялрилай наразивилин шикаятар гзаф къвезва. Эй веледар, эгер къвез дидедиз ва бубадиз яб тагунай гъикъван гунагъар аватла чизвайтла, куьне абуруз, куь гъилел гъалтайла гъакъван хатур ийидай. Аллагъ-Таалади лагъанва: «Зи разивал диде-бубадин разивиле ава». Муса Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Я Раб-би, заз са хъсан насигат чир ая, за зи уьмметдиз чирдайвал». Аллагъ-Таалади лагъана: «Дидени буба гъилел гъалтайла, веледри абуруз хатур авун, муьгъуббат къалурун. Эвер гайила хуш ванцелди гъай лугъун. Гъикъ абуру куьн гъвечи

чавуз регъимлувилелди хвенатла, гъакъ куьнени хуьн». Муса Пайгъамбарди ﷺ Аллагъ-Тааладивай «мад вуч» лагъана хабар хъуна. Таалади мад и гафар тикрар хъувуна. Къуд сеферда Мусадиз ﷺ хабар къурла, къудрани гъакъ буйругъна. Генани гъадис ава – «Женнет дидедин къвачин кланик ква». Нелай дидени буба инжиклу яз амуькьайтла, адаз хийир аквадач. Мусадиз ﷺ цавун Аршдин сериндик са кас акуна. Мусадиз хабар къуна – я Раб-би, ам вуж я. Аллагъ-Таалади лагъана – ам вуж ятла лугъуда, адан хесетар лугъуда. Ам пара гъуьрметлу кас я.

1. Адакъ бедназардай вил (вили ядач) ва масадан девлетдал пехилвал авач.

2. Ам пара регъимлу я вичин диде-бубадихъ галаз.

3. Ада инсанрин арада ажугълу ихтилатар ийидачир.

Эгер вахъ регъим хъанатла дидени буба патал, вун азад я, хъанаттла - ви чка цъай я.

Силату-р-рагъми - мукъвабурухъ галаз хъсан алакъа хуьн

Силату-р-рагъмидик вужар акатзава? Ибуьр жуван мукъвабуру я: стхяр, вахар, эмеяр, имияр, халуяр, халаяр ва гъабурун веледар хтулар, птулар. Са касдихъ силату-р-рагъми аватла, адалай лайихлу кар авач. Яни макъвабурухъ галаз хъсан алакъаяр хуьн. Ихътин гъикаятар ава. Са кас гъаж-дидлай къвездайла, адал маса кас расалмиш хъана. - Я стха, вун гъинай къвезва? – хабар къуна сада. - Гъаждидлай! - жаваб гана мукъуьда. - Ваз хъсан хъана гъажи, сувабар кхъена. Гъажиди хабар къу-

на: «Вахъ са сувабни авачни? Захъ авайди са силату-р-рагъми я. Я стха, зи гъаждин суваб ваз хуьй, а ви силату-р-рагъмидин суваб заз це. Адаз гуз клан хъайила, санай гумир лагъай са ван хъана. Ви силату-р-рагъмидихъ 70 гъаждин суваб ава, адакъ авайди са гъаж я. Гудач, лагъана жаваб гана. Силату-р-рагъмидин суваб Аршда, Курсда, Лавгъда, Къаламда гъакъдач. Муьмин касдин патав фена рикъивай зиярат авун (къил члугун), Кябедин зияратдидлай афзали (хъсан) я.

Садра Пайгъамбар ﷺ са къадар инсанрихъ галаз ацукънавай. Расуллагъди лагъана: «Вуж вичин мукъвабурухъ галаз хъел ятла, зи патав акъвазмир». Ибурун арадай са гада къарагъна хъфена, са арадилай хтана. Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Вун хъфейди туширни, вун хтана хъи?». И гадади лагъана:

зи къуншиди инжиклу ийизва». Ибн Масъуда лагъана: «Сабур я! Вун сеbeb яз ви къунши аси хъана. Гила ам сеbeb яз вун Аллагъдиз муьтлуьгъ хуьхъ».

Са касди лагъана: «Я Расуллагъ, заз чидай са дишегълиди югъди сивер хуьзва, йифди клартеатар ийизва, амма гъа са вахтунда вичин къуншияр инжиклу ийизва». Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Адан чка жегъеннем я».

Сабур

Расуллагъди ﷺ лагъана: «Куь къве касдин арада къал аваз хъайитла сифте жуьв къекъечл, ваз писвал авурдалай гъил къачу».

Иса Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Аллагъ-Таалади ихтияр ганва ваз зулум авурдаз жаваб хгудай. Месела, ваз сада са гъуд вегъейтла, вунани гъа са гъуд вегъ, адалай артух ваъ. Амма жаваб тагайтла хъсан я, сабур ая. Вучиз лагъайтла, куьн къведни хъелиниз акъатда ва куь мидявал давам жеда. Гъелбетда, им иблисдиз къуллугъ авурдай я».

Ибн Аббаса лагъана: «Къуръанда пуд карда сабур хуьн буйругънава: 1) капл авуна, сив хуьна, закят гуна; 2) Аллагъ-Таалади ийимир лагъанвай краривай, гъарамдивай жува жуьв хуьна; 3) Жуьван къилел къвезвай бедбахтивилериз, Аллагъдин патай я лагъана, сабур авуна».

Пайгъамбардини виридалай гзаф сабур хуьдай. Ада ﷺ лагъанва: «Къилел къвезвай бедбахтивилерин вилик ни сабур хуьзватла, ам Аллагъ-Тааладин вилик дережа вине авай кас я». Са касди вичел атай бедбахтвиликай шикаят, шел-хвал ийиз, чларар чухваз, парталар къазуниз хъайитла, ам гунагъдиз аватзава.

Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Къез хъел атайла, куьн ацукъа. Къез сабур къведа, ва гъам саламат жеда». Расуллагъди ﷺ мадни лагъанва: «Жуьвас хъелажугъ атай вахтунда яд ишлемиш ая. Куь хъелажугъ алудда ци. Цъай гуьхурда ци. Хъел атун - шейтандивай я. Шейтан вич халкънава цукай».

Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Пехилвили инсандин хъсан амалар куда, цу кларас кудайвал». Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «И дуьнья муьминриз дустагъ я, къафириз – Женнет».

Пайгъамбарди ﷺ мадни лагъана: «Аллагъ куь винел патан акунриз килигъзавач, амма куь рикъин ниятдиз килигъзава». Эгер са касди бурж къуна, амма адан фикир вахкун туштла, ам чуьнуьхъайдай я. Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Гъахъ гаф рахуни ва михъи ниятди Женнетдиз тухуда. Тапарри, ажугъди жегъеннемдиз тухуда. Гъахъ гвай касдихъ гъам рахунар, гъам крар дуьзбур жеда. Са касдихъ диндин чирвилер аваттла, ам буьркъуьди я».

Пайгъамбарди ﷺ вичихъ галаз дяве ийизвайбуруз дуьа ийидай. Я Расуллагъ, лугъудай асгъабри, - абуьр чун рекъиз къвезва вуну вучиз абуруз дуьа ийизва. Расуллагъди ﷺ лугъудай: «Абуьр гъавурда авач, авайтла, абуру акъ ийидачир».

Къатл ама

Зарипат
Хазимова

Шайлангун душман

Чи редакциядиз жегъил са руша вичин шиьрар гъана. Ам республикадин меркездин вузрикай санин студентка я. Вичин винел патан акунрикай ада регъувал ийизвай ва и карни чуьнуьхъзавачир. Ада вичин бязи таяр-гуьшери хъиз алуькнавай: алклай шалвар, куьруь куртка, модди истемешзавай тегъерда атланвай чларар. Шиьрар лагъайтла, диндин мана квайбур кхъизва. Адакъ галаз авур ихтилатрай гъавурда аккурвал, чи динди гъикъ истемешзаватла гъакъ алуькун диде-бубади адаз къадагъа авунва.

Къвалахзавай йисара зал чпиз диде-бубади Шариатди истемешзавайвал алуькун къадагъа ийизвай гзаф рушар гъалтна. Абуру гъизвай делилрихъ тамам метлеб авайбур туш. Абуьр, «гъуьлуьз тухуда», я туш хъи, вагъабитка, террористка хъиз къабулда, я туш хъи кутугнавай са къвалах жагъуьриз четин жеда лугъузвай хъгинбур я. Зазни зи къвалахин юлдашриз къевирнавай парталди са куьнани маниьвал гуьзвач, акси яз, чаз чун хуьзвайбур хъиз я.

Ачуьдиз алуькнавай рушарал гуж гъалиб авур ва чпин гуьгъуьниз кутуг тавунвай келимаяр лугъузвай дуьшуьшар тлимил туш. Ва гзаф уьлквейрин психологри къалабулуьх кваз тестикъзавайвал, бедендин къецил паяр къалурзавай, чпел алклай парталар алуькнавай дишегълийри эркекар ажугъламишзава ва ам гуж гъалиб авунал, гатунал, ягъ-намусдик хкладай векъи келимайрал гъунни мумкин я, къиникъал гъизвай дуьшуьшарни тлимил туш. Чпин рушар къвалай ихътин ачуьрпарталар алаз акъудзавай дидеьриз и кардикай кичл къванни авачни? Чпин рушари нагагъ беден вири къевирзавай парталар алуькнайтла, абуруз гъуьлуьз фидай мумкинвал жедач лугъузвай диде-бубайрин фикиррин дуьзгуньвал гъинай аквазва? Заз акуллу, селигъалу, марифатлу руш чидай, ада къвалахал къилел шал алуькнавай ва къвализ хтайла, гуьрцелдал ам хтлунзавай. Диде-бубади адаз къилел алуькун къадагъа ийизвай, гъикъ хъи, бегъем хзандай ам це лугъуз къведач, ихътинди алай аямдив такъазвай руш я лугъуда. Мумкин я, абурун фикирдалди алай аямдив къазвай тегъер, им бедендин саки вири паяр къецил авуна экъуьн ва чин чир тежедайвал рангаралди члагурун я. Ихътин диде-бубайрин къайгъусуьвили мягътеларзава, абуруз чи дагъвийри чпин рушариз гъихътин тешигъар, гекигунар багъишзаватла аквазвач жал? Ахътин руша бурунвилерай гъуьрч я ва абуьр чебни гъуьрчехъанар. Нагагъ ихътин рушари чеб эдеблудаказ тухузвас хъайитлани, амма винел патан акунри абуьр маса, кутуг тавунвай терефдихъай къалурзава.

Мукъвал-мукъвал алимири межисрал, чпин вязера жегъил рушарин алуькунрикай лугъуьза. «Исламда къеви авуна кланзавай вири чкаяр абурун ахъа я. Абуьрухъ гъар садакъ стха, гъуьл, буба ава – абуьр Халикдин вилик жавабдар я», - лугъуьза диндар алимири.

Гъакъикъатдани эдеблудвал ва марифатлудвал виридалайни хъсан ерияр я. Саки члехи пай диде-бубайри чпин рушариз виниз тир дережадин чирвилер гуз чалишмиш жезва, гъуьлуьз гудайла хъсан жигъизар, члехи пай вахтара такъатар акакъ тийизни гъавалат жезва. Амма виридалайни къиметлу жигъизар – ибуьр тамам гъилих, хъсан тербия я.

Заз чидач амайбуру гъикъ фикирзаватла, амма бязи вахтара заз чи сусари чпи чеб тухузвай тегъердикай утанмиш я, абуьр гъатта акуна регъуь жедайвал къецила гъуьлуьз физва ва патав лагъайтла, тухузвай чам ацукъзава, адаз лагъайтла вичин суса вири гуьзелвилер дуьздал авуникай клусни утанмиш туш ва им айиб кар яз гъисабзавач. Чи Халик ихътин хзандив регъимлувилелди эгечлдани?

«Я Пайгъамбар! Лагъ ви папариз ва инанмишбурун папариз, къуй абуру чеб къевиррай ва и карди абуьр нагъакъан келимайрикай хуьда», - эвер гуьза чаз Халикди Вичин пайгъамбардидай.

Ахътинбуьрни ава хъи, абуру лугъуьза, бес винел патан акунар ваъ, къене патав вуч чуьнуьхъ хъанватла, гъам къилинди я. Зи фикирдалди, абуру чеб гъахъариз гъавалат хъанва. Гъакъикъатдани, виридалайни хъсан дишегъли ахътинди я хъи, ам акурла Аллагъ рикъел къвен, гъикъ хъи, адан винел патан акунарни, къилихарни къимет авачир девлет я.

Идал мад са вуч ятлани алава хъийиз жедади? зарipatassalam@gmail.com

Гъамзат-Афанди
Гитиномегъамедов

**Жегъеннемдин кӀаниз ават
тавун патал**

Им жегъилрин, неинки са абурун, арада чкӀанвай азар я. Экъуьгъунар галачиз рахадай жегъилар лап къериз-цӀаруз гьалтзава.

Гьелбетда, Исламди кутуг тавур гъар са шейнал къадагъа эцигнава, нагагъ диндар алмирин рахунрин тегъердиз фикир гайитӀа, чаз анай гъич са кутуг тавур келимани жагъидач.

Эдебсузвал рахунин къене хъиз, амалрани гьалтзава, амма гъи тегъерда ам чал гьалтзавагӀани, адакай рахаз акъвазна кӀанда. Пайгъамбарди Ӏ гъадисда лугъузва: «Эдебсузвили, ам гъина пайда хъайитӀани, вири чӀурзава, эдебсузвили, гъар сана ам пайда хъайила, вири гъурчегарзава».

Айшадила аль-Бухарида агакъарна, бес са сеферда Пайгъамбардин Ӏ патав чувудар атана ва абуру адаз «Ассаламу алейкум!» «Къез ажал гурай!» лагъана, салам гана и вахтунда Айшади лагъана: «Къез ажал гурай ва Аллагъдин лянетни!» И гафарилай къулухъ Пайгъамбарди Ӏ лагъана: «Я Айша, рахунра хъуьгуьл хъухъ ва векъивилериз рехъ гумир, эдебсуз гафаривай яргъа акъваз!» Яни эдебсуз гафар лугъузвай, экъуьгъзавайдан дережадиз аватна кӀандач, им нагъакъан ва регъуь жедай кар я.

Арабрин мисалда лугъузвайвал, инсандиз къве гъвечӀи шейнинин куьмекдалди къимет гузва – мецелди ва рикӀелди. Мез жегъеннемдиз аватунин къилин себебрикай сад я. Пайгъамбарди Ӏ лагъана: «Инанмиш мусурман вичи датӀана гъуьнтӀ гузвайди, экъуьгъзавайди, векъи, эдебсуз ихтилатарзавайди туш». Ингъе гъа им Ислам я. Пайгъамбардин Ӏ гъа ихътин келимайрикай чна тарс хъудун кутугнава. Чна ийизвай краралдини ва рахунралдини Мугъаммад Пайгъамбардила Ӏ, адан асгъабрилай, пак диндар алмирилай, чпин гафарни крар сад тирбурулай чешне къачун ва адаз ухшар хъун лазим я. Чеб «Исламдин терефдарар» я лугъуз, амма адавай къакъатнавай инсанривай чешне къачуна диндиз къимет гана кӀандач.

Пайгъамбарди Ӏ гъакӀни лугъузва: «Инсанриз тегънеяр ямир, гъикӀ хъи, идалди куьне абурун патай такӀанвал къазанмишда». Гъавилий тегънеяр язвавай, экъуьгъзавай, эдебсуз гафар лугъузвайбурувай инсанар яргъа жеда ва ахътинбуру анжах чпин гъакъиндай авай такӀанвал къазанмишда, мидявиле жеда. Идалайни гъейри, ахътинди Аллагъдиз Ӏ такӀан жеда, гъикӀ хъи, гъадисда лагъанва: «Аллагъдиз Ӏ экъуьгъзавай ва эдебсуз гафар лугъузвай гъар вуж хъайитӀани такӀан я».

Чна вирида рикӀел хъун лазим я, сиве мез хъун ва рахаз алакъун - им чаз Халикъди ганвай къимет авачир хъсанвал я. Нагагъ чна абур дуьздаказ ишлемишзаватӀа, къве дуьньядинни лайихлувилер къазанмишдайди рикӀел хъун лазим я. Эгер чи мецериз лазимсуз тегъерда азадвал гайитӀа, идан гъакъиндай чна, шаксуз, Суд-дувандин юкъуз жаваб гуда, меци вичи Аллагъдин Ӏ вилик чаз акси яз рахадайла, пак тир аятда лагъанвайвал: «Ам ахътин югъ я хъи, мецини, къвачерини чпи авур крарин гъакъиндай жаваб гуда» («Нур», сура, 24- аят).

Инал гъакӀни Пайгъамбардин Ӏ гъадис мисал яз гъиз кӀанзава: «Къекай виридалайни хъсанбуру, хесетриз хъсанбуру я». Инсан гъикӀ эдеблуди жеда, нагагъ адан сивай экъуьгъунин, нагъакъан ихтилатар акъатзаватӀа?! Ихътин къайдада жува жув тухун РасуллӀагъдин Ӏ амалриз къарши акъваззава. Абдулла бин Умаралай агакънавай гъадисда лугъузва: «Пайгъамбар Ӏ я крарал, я гафарал гьалтайла эдебсузди тушир ва гъич садрани векъи гафар рахадачир».

«ТухӀфат аль-ахъазий» ктабда Ибн Аббаса ахъагъай суьгъбет гъизва: «Са сеферда сада вичин винел алай партал алудай гаруз экъуьгъна. И вахтунда Пайгъамбарди Ӏ лагъана: «Гаруз экъуьгъмир, гъикӀ хъи ам Аллагъдин Ӏ эмирдалди акъатзава ва гъар са экъуьгъуьн, чарасуз, ам авур касдихъ галуь хъийизва».

Винидихъ лагъайбурай тестикъ жезвайвал, экъуьгъунар ва эдебсуз гафар Ислам диндив эсиллагъ къезвач. Вуна, я Аллагъ Ӏ, чаз виридаз эдебсузвилерикай хуьдайвал руьгъдин къуватар ва сабуру це! Амин.

hamzatassalam@gmail.com

Гъурч – им машгъулат туш

Мусурманди гъурч гъикӀ авуна кӀан я

Ибрагъим Ибрагъимов

«Сайд» араб чӀалай таржума авурла гъурч авун лагъай чӀал я, им Исламда къадагъа туш ва идан гъакъиндай Аллагъдин Ӏ гафуна хъенва (мана): «Куьн гъаждикай азад хъайила, гъурч авунал къадагъа алач» (Тафсиру рухӀиль баян). И аятди игърамдин вахтунда къадагъа алудзавач, яни гъаж ийизвай вахтунда ва анжах гъаж авурдалай къулухъ гъурч ийидай ихтияр ава.

Гъурч авун ихтияр гунихъавай гъикмет

Тайин хъанвай къайдайралди гъайван тукӀун, абурал гъурч авун ва Пайгъамбарди Ӏ гъайван тӀуьна ишлемишун патал тайинарнавай маса къайдаяр – ибур вири ибадат авуник акатзава. Ва и къайдаяр са гъихътин ятӀани себебрихъ галаз алакъалу туш. Амма фикирзавай касдиз гъайван тукӀунин, ам тӀуьна ишлемишунин ва амай гъайванар къадагъа авунин кардани гъикмет жагъида. Гъурч гьалал авунин гъикмет маса чара авачирла тукӀунин гъакъиндай гъикметдив гекъигиз жеда. Гъайванрин арада Шариатди тӀуьнин къене ишлемишун къадагъа тавунвайбуру, амма Шариатдин къанунрал гьалтайла тукӀун гзаф муракаб тирбуруни ава. Гъавилий Аллагъди Ӏ гъурч авун гьалалунин кардалди инсанриз са жуьредин кезилвилер ганва. Ва и кезилвилера регъятвал ва ам къиле тухузвай кас патал фикир гунин кардани са хийир ава.

Къадагъа алай жуьредин гъурч

Шариатдин къилин шартӀарикай сад гъар жуьре гъайванрал гъурч авунин гъакъиндай къадагъа тахъун я. Амма бязи къадагъа алай шартӀарни ава:

1. Чпин як гьалал тавунвай гъайванрал гъурч авунин къадагъа, абур яна къиникъ гьалалзавач, идалай гъейри, нагагъ абур зиян тагуз хъайитӀа. Нагагъ гъайвандиз гъурч авунин карда са жуьре зиян гузватӀа, месела, сеткадин куьмекдалди абур къазватӀа, ихътин гъурч авунал къадагъа алач.

2. Гъар са гъурч авунин асул макъсад машгъулат, рикӀ аладарун ятӀа. Ихътин дуьшуьшра гъайвандин як тӀуьнин къене ишлемишзавани авачни тафават авач. Яни къадагъа эцигзава а вахтунда, нагагъ инсан гъурч ийиз, месела, са машгъулат патал физватӀа.

3. Гъаждин вахтунда зияратчиди гъурч авун. Пак тир Къуръанда Халикъди Ӏ лугъузва (мана): «Куьн игърамда аваз гъурч ямир» (Тафсиру ибн Аббас).

ГъакӀни гъарамдин сергъятра (Мекка шегъер) гъурч авун къадагъа я, гъатта гъурчехъан вич зияратчи туштӀани. Идан гъакъиндай ибн Аббасалай Бухарида ага-

къарнавай гъаждин гъакъиндай паюна лугъузва, Пайгъамбарди Ӏ Мекка къадай юкъуз лагъана: «Гъакъикъатдани, им Аллагъди Ӏ къадагъа эцигнавай шегъер я. Ина цацар алай тарар атӀузвач, вагъши гъайванрик кичӀ кутазвач ва жагъанвайди вахчузвач, нагагъ адан иеси чизватӀа».

Чпин як тӀуьн къадагъа алай гъайванрин гъакъиндай лугъун хъайитӀа, нагагъ и гъайванри са гъихътин ятӀани зиян гузватӀа ва я туш хъи, гъурчехъан макъсад ам жув патал къун яз хъайитӀа, къадагъа алач.

Гъурч авун гьалалнавай къайдаяр

Гьалалнавай гъурчехъан къве къайда ва я жуьре ава:

1. ТукӀузвай, хер ийизвай яракъдалди, къуй ам ракъун, гуьзгуьдинди хъурай ва мсб. Идан гъахълувал Рафии бин Хадиджа шагъидвалзава, Пайгъамбарди Ӏ лагъана: «Аллагъдин Ӏ тӀвар мецел алаз иви акъуднавай гъар са гъайван неъ» (Бухари - 2356)

Нагагъ гъурч ийизвайди хциди тушиз гъайван янаваз ва я буьнжуькънаваз (асмишнаваз), канваз хъайитӀа. Ахътинди тӀуьн къадагъа я, гьалал туш.

Нагагъ гъурчехъанди гъайвандал хци тушир алатдалди хер авунваз ва ам Шариатдин истемишзавай тегъерда гилик тавунмаз тукӀунваз хъайитӀа, ихътинди гьалал я, ам недай ихтияр ава. Нагагъ гъурчехъанди гъайван адал чукӀул ахъайна ва я хъеляй яна къенваз хъайитӀа, амни гьалал я.

2. Вердишарнавай гъайванрин ва къушарин куьмекдалди гъурч авун. Ихътин гъурчехъан гьалал я, ам ишлемишдай ихтияр ава.

Вердишарнавай гъайванрик кичӀ, перленг, гепард (перленгрин жуьре) акатзава, хер ийизвай къушарик - кард ва мсб.

Вагъши гъайванринни ва къушарин куьмекдалди гъурч авунин шартӀар

1. Вердишнавай вагъши гъайван куьне къалурнавайдал фин лазим я, масадал тепилмиш хъана кӀандач. Нагагъ вичин тӀебиатди истемишзавай тегъерда гъурчехъан

кицӀ гъурч ийизвай гъайвандал ваъ, масадал тепилмиш хъанваз хъайитӀа, ахътиндан як недай ихтияр авач, тек са шариатди истемишзавай тегъерда ахътин гъайван тукӀун лазим къезва, анжах а чӀавуз ам гьалал жеда.

2. Гъурчехъан гъайван эмирайла акъвазун лазим я, гъи тегъердин чамарда ам аваз хъайитӀани.

3. Гъурчехъан гъайванди иеси, яни вич гъурч ийиз рекъе тунвай кас – гъурчехъан агакъдалди гъурч тӀуьна кӀандач. Амма ада гъурч иесидив вахкайдалай къулухъ тӀуьнваз хъайитӀа, идакай зарар авач.

Винидихъ къейд авунвай шартӀар гъайван гъурчехъан гъазур яни, тушни чир хъун патал къвед, пуд сеферда ахтармишна кӀанда. И кардани тежрибалу ксари куьмекда.

Пайгъамбардин Ӏ гъадисда лугъузва: «Вуна чирвал ганвай кичӀ рекъе туна «бисмиллагъ» лагъайдалай къулухъ ада къуна къейитӀа, неъ. Нагагъ кичӀи гъурчехъай са

вуч ятӀани тӀуьртӀа, вуна немир, ада и гъурч вич патал авунвайди я» (Бухари, Муслим)

Гъурч тукӀурдав барабар гъи вахтунда ийизва?

Нагагъ гъурч Шариатди истемишзавай тегъер авуртӀа, винидихъ къейднавай шартӀар къилиз акъудналди, ихътин вахтунда къве дуьшуьш арадал атун мумкин я.

1. Гъурчехъанди гъурчехъан чан аламаз агакъарзава.

2. Гъурчехъан вичи авур гъурчехъан ам къейидалай къулухъ агакъзава.

Сифтегъан дуьшуьшда, гъеле гъурчехъан чан аламаз, гъурчехъанди ам Шариатди истемишзавай шартӀаралди тукӀун лазим я. Нагагъ гъурчехъанди къунвай гъурч Шариатди истемишзавай тегъерда тукӀун тавунваз хъайитӀа, ам гиликънаваз хъайитӀа, ахътинди нажас яз, вич тӀуьн къадагъа тирди яз гъисабзава.

Къвед лагъай дуьшуьшда, Шариатдин къайдайралди къунвай (кицӀи ва мсб.) гъурч гьалалди ва тӀуьн патахъай ишлемишайтӀа жезвайди яз гъисабзава.

Вичин наразивал тунайтӀа

Ассаламу алейкум, «Ас-Салам» газетдин гьурметлу работникар!

Сифте нубатда, заз квехъ рикӀин сидкъидай кӀеви иман, сагъвал ва кӀвалаха еке агалкъунар хъана кӀанзава! Куь зегъметдай, сабурлувилай ва меслятар гунай чӀехи чухсагъул.

Жувахъ я къуватар, я гьевес амачирла хзан гьикӀ хуьдатӀа са меслят къалурна кӀанзавай. Хзан сад-садан гьавурда акьунал, сабурлувилел, кӀанивилел бинеламиш жезва эхир. Вири уьмуьрда заз адахъ галаз рахадай чӀал жагъанач, гьикӀ хь, ам вири 100% гьахъ я (инсанар алай чкадал вичихъ гзаф тамамсуз терефар ава лугъзватӀани). Вичин гьуьл кӀанзавай папа адан тамамсуз терефар кӀевирда ва адалай арзаяр ийидач. Аллагъдини ﷺ абуьр кӀевирда.

Са патахъай вил вегейтӀа, ам лап хъсан гьуьл ва буба я: кӀвалин-йикъан къайгъуйра авай, гьурмет, савадлу ва икӀ мад. Аллагъдиз ﷺ шукур ада капӀ ийизва, сивер хуьзва, пӀапӀрус чӀугъзавач, хъвазвач, кӀвалахдилаь вахтунда хквезва, гьатта адалди вахтни алцумиз жеда. Аллагъдиз ﷺ шукур хъурай кӀвале гьич садрани гьарамдинди хъайиди туш, чун мажибдал яшамиш жезва. Икъван чӀавалди адан мажиб 3-5 агъзур манат тир. Исятда, зи фикирдалди, ам 10-12 агъзур къван я, амма адан мажибдин къадар гьикъван ятӀа садрани кӀвале вериверд авурди туш, им герек авачир, къадагъа алай кар я. Маса кӀвалах ва я къазанмишдай рехъ ада жагъуриз гьавалат хъайиди туш. Нагагъ мадаралди яшамиш хъайитӀа, ам бес жеда. Адан асул фикир: еке пулар, еке месӀаяр я; пулари папан хесетар чӀурда; дишегълидиз гьикъван хъайитӀани пул бес жезвайди туш ва икӀ мад. Нагагъ папав вилик амаз гьисабнавай къадардин 200-500 манат пул гайитӀа, ада гьасятда гьина вуч куьн ятӀа лугъун лазим я. Галай-галайвал ихтилат тийин, тек са кардикай лугъун: алай вахтунда гьар юкъуз са буханка фу къачузва, нагагъ ам бес тахъайтӀа, мугъманар атанваз хъайитӀа, мад са буханкадин пул тӀалабна кӀан жезва. Га икӀ гьар юкъуз... вири уьмуьрда. Гьатта 2-3 йикъан фан пулни кӀвале туна кӀанзавайди туш! Лугъзува, бес абур лазим рекъериз харждач – им адан шейерин къайда я. Вичин фикирдалди вуч лазим ятӀа ада вичи базардиз фена къачузва, вичин герек затӀар 1-2 кг. къачузва, кӀвале чӀехи хъанвай аялар аватӀани. Им адаз бизар жезвай кар туш.

Белки, куьне лугъуда жеди, ам начагъди я ва адаз куьмек гун лазим я – им папан хиве авай жавабдар кӀвалах я. Жув гьуьлуьз феи гьа сифте йикъалай за адахъ галаз барабар кӀвалахзава. Гьуь-

луь папан мажиб эхиримжи кепекни кваз вахчузвай (авайвал лагъайтӀа, за адав вахчузвай, гьикӀ хь, ада гьарай-эвер акъудзавай, аялриз адан ван тахъун патахъай вахчузвай). ИкӀ саки 20 йис къван жезва. Мадарадалди гьикӀ харж ийидатӀа, адан гафарай, тек са адаз вичиз чӀида, папаз - ваь. КӀвалин иеси са ам я! Имни гьич, амма гьар юкъуз адавай жуван мажиб къачун, рекъиз 10-20 кепек, я туш хь, исятда 5-10 манат, амай крарикай лугъунни тийин.

Зун инанмиш я, и уйдурма тушир пис «ахвар» гьар акагай дишегълидивай эхиз жедач, вични чи, алай девирда. За и кар гьуьл беябурун тирди чиз жуван диде-бубадикайни чуьнуьхзавай. Жуван балайрин бубадикай чӀурукӀа рахана кӀан хъанач: тахъайтӀа гьикӀ яшамиш жеда... Фикирзавайвал, ибуьр вахтуналди я, ам гьавурда акъада вич гьахъ туширди, сабур гана кӀанда – вири Аллагъдин ﷺ патай я. Заз гьамиша чизвай анжах Аллагъдин ﷺ эмирдалди инсанар эвленмиш жезва ва чара хъун Аллагъ ﷺ патал виридалайни такӀан кар я. Жуван хзан хвена кӀанда, аялар акъалдна, мумкин я, гьавилай зун диндални кӀевиз акъвазна. Адаз ﷺ и кардай еке чухсагъул. Зи фикирдалди, им зун ахтармишун я. За, гьар юкъуз са 10 сеферда къван Аллагъдиз ﷺ шукур гьизва, Ада ﷺ заз хъсан веледар ганвайвилай, абур Аллагъдихъай ﷺ кичӀе, гьавурда акъадай, акьуллубур я.

Фикирзавайвал, гьар гьичи дишегъли патал хъайитӀани кӀани гьуьл виридалайни хъсанди я, та «жегъре рангунин айнаяр» алатдалди. Аялар чӀехи хъана, абур ВУЗ-рик акагайла, зун жуь-жуьвал хтана ва «айнаяр» алудна. Аялриз са вуч ятӀани кӀандайла абур анжах зи патав къведа, бубадин патав йиса са сеферда. Гьатта руша Сивин сувариз къве кас патал пишкешар къачудай пул це лагъайла, ада 500 манат къванни ганач.

Аллагъдиз ﷺ шукур хъурай, Ада зи вилер ачухна: зун гьавурда акьуна хь, мад икӀ яшамиш хъун мумкин кар туш! Аялар динжарна кӀанда эхир. Зи аялриз кӀвалин къене садрани экъуьгъунрин, сес жкажай ван хъайиди туш, бубадин гуьгъуьниз гьатта чӀурукӀа килигунни акурди туш – гьикӀ хь, ам гьамиша гьахъ тир. Аялар и кардин лап хъсан гьавурда авай ва гьавилай абуру чпин стипендияни бубадив вахкун тавун къетӀна. И кар абуруз къвай акъвазнатӀа, Аллагъдизни ﷺ, зазни зи балайриз хъсандиз чӀида. Имни гьич, эгер чалай, залай, балайрилай рази тиртӀа. Чаз садрани кӀвалин къене «хъсан я!», «чухсагъул» лагъай хуьтуьл гафарин ван хъайиди туш. ДатӀана ам нарази я: икӀ гьазурнач, акӀ авунач,

и гаф лагъанач ва икӀ мад. Къенин йикъалди къведалди ада вичин папав ва я чӀехи хъанвай аялриз 1-2 агъзур манатни вуганач, чпиз кӀандай са шей

ра, захъ жуван пул ава ва ам кӀандайвал харжни жезва, аялар гьикъван рази ятӀа нагагъ квез чир хъанайтӀа! За адаз гаф гана, залай вилик ам

фейиди туш, гьамиша тӀалабда ва чухсагъулни лугъудач. Зи кӀвалахни адан хъгинди я, амма зун гьар санихъ агакъзава: кӀвал, аялар, майишат. Куьй вичин мажиб кӀевиз къурай, за адавай са затӀни истемишзавач, амма вичин наразивал тунайтӀа. Вири сагъ ва саламат я лагъана, шаддиз яшамиш хъана кӀанда. Агъзур сеферда Аллагъдиз ﷺ вун папа, аялри эхзава лагъана шукур гъана ва жувни сагъ-саламат я, мукъвакъилийризни и крарикай хабар туш лагъана, яшамиш хъана кӀанда. Аллагъ ﷺ рази хъун патахъай ва аялар патални за вири эхзава. Зун гьелекзавай гафар я: «нагагъ гьуьл папалай нарази яз хъайитӀа, ам Женнетдиз фидач».

Вири уьмуьрда адаз кӀандайвал авурди я, гила яшлу хъунивай къуватар бес жезвач. Исятда захъ я адахъ яб акалдай, я адаз са вуч ятӀани лугъудай, къуват, сагъвал, гьевес авач. Къене пад ичӀи я – вири къатӀ хъанва, вири къенва, ам зун паталди са бушчка я. Хъсанвилелай гьейри, заз адахъ мад са затӀни хъана кӀанзавач, заз адан гзаф язух къвезва, зи фикирдалди, вич аял чӀавуз бес къадарда кӀан тахъайдаз, амайбуьрни кӀан жедач...за лагъайтӀа гзаф алахъунар авуна ва адаз анжах хъсанвал кӀан хъана. Зун зи балайрин гьакъиндай Аллагъдилаь ﷺ гзаф рази я. Умуд атӀузвач. Гьуьл гьавурда акъада ва куь газетдин куьмекдалди, я туш хь телевиденидай ийизвай вязералди дегиш жеда лагъана. ГьикӀ хь, чна гьар са кардин патахъай жаваб гуда ва аха геж жеда. Магъдигъажи Абидова идан патахъай вуч лугъудатӀа чир хъанайтӀа гзаф кӀанзавай, ада адахъ яб акалдайди я.

Куьй Аллагъди ﷺ и кагъздилаь гьил къачурай, зи ният лагъайтӀа адаз куьмек гун ва жувани са рехъ хьагъун тир. Вилик амаз чухсагъул лугъузва ва куь жавабдикай куьмек жедайдак умуд кутазава. Квез еке чухсагъул. Куьй Аллагъ ﷺ зи гьуьлелайни, квелай виридалайни рази хъурай.

мажибдикай рахайтӀа, итимдиз куь разивал авачиз кепек хъайитӀани ам вахчудай ихтияр авач. И къад йисан къене квевай вуч вахчунватӀани ада вахкун лазим я. Куь дуьшуьшда чара хъунивай яргъа акъвазун меслят къалурзава. Чара хъун куь аялар патал са чӀехи ягъун къуниз элкъведа. И куьруь уьмуьрда сабурлу хуьхъ ва квез Аллагъди ﷺ гуда. Устазри лугъузва: «гьикъван инсандихъ и уьмуьрда къулайвилер хъайитӀа, эхиратда адахъ гьакъван тӀимил къадарда къулайвилер жеда». И уьмуьр са куьнайни туш. Гьелбетда, куь гьал четинди я, амма квелайни кӀеве авайбурукай фикир ая, рикӀелай алудмир. Гьич садрани квелай артухандиз яшамиш жезвай ксариз килигмир, квелай кӀеве, агъа патал алайбурулай вил аладара ва и вахтунда куьн виридалайни бахтлуди тирда гьавурда акъада.

къачун патал, я туш хь, абуруз вуч иер акуртӀа гьам патал. Адав вири мажиб санлай вахкун тавун патал гьикъван къуватар лазим атанатӀа Аллагъдиз ﷺ хъсандиз чӀида. Ада зун рази хъуниз мажбури тир шартӀар эцигна: за адаз гаф гана 15 йикъан къене хзан за хуьда ва аялрикай сад хъунин, гьуьлуьз гунин харжиярни жувал къачуда ва икӀ мад, адани вичин патай гьанкӀ. За фикирзавайвал, ада зи вилик эцигнавай шартӀарилай къулухъ за ам амач лагъанва – за къве аялни сад хъиз хуьда, гьикӀ хь, абур чибур я эхир. Гьавурда ава. Им дуьз туш, амма Аллагъдиз ﷺ шукур хъу-

Редакциядин патай

Гьуьлуьнни папан арада сад-садан гьавурда такъунар хъайила, абурукай гьарда вич гьахъариз гьавалат жеда. Папахъ яб акалайтӀа, ам гьахъ акъвазда, гьуьлуьхъ яб акалайтӀа - гьуьл. Нагагъ куьне кхъенвайбуьр гьахълу ихтилатар ятӀа, куьнни, гьуьлуьнни язух къвезва. Куь гьуьл гьевечӀи рикӀ авай инсан я. Вуч ва вуж патал ам яшамиш жезва? Мумкин я, ам къени гьавурда акъунвач, папани аялрин патахъай Аллагъдин ﷺ вилик ада жаваб гудайди я. Халисан итимди, гьуьлуь ва бубади вичин папани аялар дарда твадач. ГьикӀ хь, папаризни аялриз артуханвилер кӀанзавач эхир. Нагагъ амайбурувай хъиз абур хуьз алакъзавачтӀа, са хъсан келимдалди, хуш амалралди абур шад ая. Куь

мажибдикай рахайтӀа, итимдиз куь разивал авачиз кепек хъайитӀани ам вахчудай ихтияр авач. И къад йисан къене квевай вуч вахчунватӀани ада вахкун лазим я. Куь дуьшуьшда чара хъунивай яргъа акъвазун меслят къалурзава. Чара хъун куь аялар патал са чӀехи ягъун къуниз элкъведа. И куьруь уьмуьрда сабурлу хуьхъ ва квез Аллагъди ﷺ гуда. Устазри лугъузва: «гьикъван инсандихъ и уьмуьрда къулайвилер хъайитӀа, эхиратда адахъ гьакъван тӀимил къадарда къулайвилер жеда». И уьмуьр са куьнайни туш. Гьелбетда, куь гьал четинди я, амма квелайни кӀеве авайбурукай фикир ая, рикӀелай алудмир. Гьич садрани квелай артухандиз яшамиш жезвай ксариз килигмир, квелай кӀеве, агъа патал алайбурулай вил аладара ва и вахтунда куьн виридалайни бахтлуди тирда гьавурда акъада.

8 988...49

Зи бубади пиянискавиллиз кьил янава. Завай ам саклани капI авун патал чIалал гьиз жезвач. За вуч авун лазим я?

- Шариатди чаз диде-бубадал кьуватдалди таьсирдай ихтияр гузвач. ИкI хьайила, чна абуруз ширин мецелди вяз-насиьгат авун лазим я, месела, ичкидин зияндикай, ам хьвайила жезвай гунагьдикай ва кпIунин фазилатдикай, ам тавурла Аллагьди гузвай жазадикай лугьуда. Гьелбетда, сифтени-сифте жуван иер кьилих кьалурна кIанда, жува капI ийиз башламишайла хьайи хьсан дегихвилер кьалурна кIанда, яни гьар сада мусурманвилин чешне кьалурна кIанда. («ИГIанату тIалибин»)

Заз куьне «Ихлас» дуьа кхьенайтIа кIандай

- Кьурьандин суьреяр чеб Аллагьдин ﷻ патай атанвай, яни араб чIалал кIелдай-кхьидай ихтияр ава. «Ихласни» Кьурьандин суьре хьуниз килигна, чаз урус гьарфарал кхьидай ихтияр авач. Ам араб чIал чидай имамдивай ва я маса касдивай чирда. («ФатхIуль МугIин»)

8 928...51

Зи бубади заз капI ийимир лугьузва, за капI ийизва. Заз идай гунагь авани?

- Гунагь ваь, суваб ава. ГьикI хьи, Пайгьамбардин ﷺ гьадисда лагьанва: «Халикьдиз аси хьана махлукьдиз (яни Аллагьди халкьнавайдаз) яб гана кIандач». ГьакI ятIани, гьар кпIунин гуьгьуьнай бубадиз, адазни капI кьисмет хьуй лагьана дуьа авуртIа хьсан я. Бубадиз гуьрмет авунни рикелдай алудна виже кьведач.

Йифиз, капI ийидайла, экв кхахьайтIа ам давамар хьувун хьсан яни?

- Ферз капI себеб авачиз акьвазардай ихтияр авач, суннат капI себеб авачиз акьвазарун карагьат (нежелательно) я. Иниз килигна экв кхахьайла капI давамар хьийида. Гена, хиялар кIватIиз регьят хьуниз килигна мичIи чкада капI авун хьсанни яз гьисабзава. («ИГIанату тIалибин»)

8 964...92

Дишегьлдиз вацран кьилер авайла «Кьулгьу...», дуьа кIелдай ихтияр авани?

- Дишегьлидиз вацран кьилер авайла ва гьар са тамам дастамаз (полное омовение) авун герекзвавай касдиз «Кьулгьу» ва маса Кьурьандин аятар кIелдай ихтияр авач. Ихтияр ава гьакI дуьаяр ва дуьадин мана авай Кьурьандин аятар дуьа хьиз ишлемишиз хьайитIа, месела, «Бимил-Лагьи рахIмани-р-рахIим» лугьудай. («Ат-Тибйан»)

8 928...18

Чиниз рангар яна, рацIамар акьудна капI ийидай ихтияр авани?

- Чара итимриз жув иер кьалурун патал чиниз рангар ягьун ва рацIамар акьудун гьарам я. Жуван итимдиз иер акун патал рангар ягьайтIа жеда. Амма капI дуьз хьун патал вичин шартIар ава, месела, янавай рангар дастамаз кьачурдалай гуьгьуьниз янавайбур яз хьана кIанда. Мадни, янавай рангарик нажас хьана кIандач. Гьавурда акьуна кIанда, гунагьар ийизва лугьуз, хьсан кIвалахар тавуна тун дуьз кьведач. («ФатхIуль МугIин»)

8 988...83

Эгер инсандивай капI авун алакьзавачтIа, адаз гунагь авани?

- Ислам динда «капI авун алакьзавач» лугьудай гафар ишлемиш ийизвач. Гьар са яш тамам хьанвай, акьулдиз кьери тушир мусурманди капI акьвазна тамам кьайдада ийида, эгер гьакI жезвачтIа - ацукьна, ярх хьана, вилералди, эхиримжи жуьрени - рикIин фикирдалди ийида. Гьи начагьвал хьайитIани, акьул амай кьван, ам капI туниз себеб туш. («ФатхIуль МугIин»)

8 988 ...97

Чи хуьре са дишегьлиди вичин магазиндал эрекь-чехир гана хьайи пулунихъ гьаждал фена. Анай хтайлани ада вичин кар давамарзава. Адан гьаж ва дуьа Аллагьди кьабулдани? Ам гунагьрикай михьи хьанвани?

- Гьаж кьабулнани, кьабулначни - адан гьакьикьат тек са Аллагьдиз ﷻ чиди. ГьакI ятIани гьадисда лагьанва: «Гьаж кьабулунин лишан гьажиди вич гьаждила хтайла икьван чIавалди авур гьарам кIвалахар акьвазарун я». Гьарда вичи авур крарин жаваб гуда. Дуьа кьабулунин шартIни гьалал ризкьи тIуьн ва Аллагьдик умуд кутун я.

8 928...53

КапI ийидайла кьилел ягьлук ва я хиджаб алуки тийидай ихтияр авани? КапI ийидайла мад вуч авун кьадагьа я?

- КапI ийидайла ва чара итимрин вилик дишегьлиди вичин аврат - гьилерин капашар ва чин квачиз вири беден кIев авун мажбур я. Ягьлук алукидани ва я маса шейинал кIевдани - гьадан вичин ихтияр я. КпIунихъ вичин арканар, шартIар, ферзер, кьадагьаяр гзаф ава, абур капI ийиз чирзавай ктабрай чирайтIа жеда. («Мукьаддамаат аль-ХIазрамия»)

8 928...31

Кьурьан кIелдайла гьар сеферда тамам дастамаз (полное омовение) кьачуна кIан жезвани, тахьайтIа гьевечIи дастамаз бес яни?

- Эгер тамам дастамаз кьачунин лазимвал авачтIа (месела, месин алакьай-рилай гуьгьуьниз) гьевечIи дастамаз бес жезва. («ФатхIуль-МугIин»)

8 928...38

Вагьабитри ягьунар-кьиникьар ийизва. Гьа са вахтунда абуру кпIарни ийизва. Абурун кпIар Аллагьди кьабулзавани?

- Абурун кпIар кьабулзавани, кьабулзавачни тек са Аллагьдиз ﷻ чиди. ГьакI ятIани, Кьурьанда лагьанва (мана): «КпIуни инсан пис ва гьарам крарикай хуьзва». Дуьз кьайдада ийизвай кпIуни ам ийизвайдав гунагьар, иллаки чIехи гунагьар ийиз тадач, Гьаниз килигна, эгер вагьабитри, вири мусурманри хьиз, капI дуьз ийизвайтIа, инсанар рекьидачир ва хьиткьинардай шейэр кардик кутадачир.

9 928...37

Зазни са рушаз диде-бубадикай чинеба никягь ийиз кIанзава. Зи 17 рушанни 14 йис я. Ихтияр авани?

- Ихтияр авач. Никягь ийидайла вичин шартIар ава, эгер са шартI кьванни ахьа хьайитIа, ам тавур мисал жеда. Гьа и шартIарикай сад руш вичин бубади (валиди) гуьлуьз гун я. («ИГIанату тIалибин»)

8 928... 32

Мугьаммад Пайгьамбарди ﷺ кпIуна кьве сеферда рукуь (поясной поклон) авурди тирни? Са бязибуру капI гьакI ийизва. Им дуьз яни?

- Мугьаммад Пайгьамбарди ﷺ кьве рукуь тек са рагь ва варз кьурла ийизвай кпIарара авурди я. Эгер абуру кьве рукуь вири кпIара ийиз хьайитIа, абур ягьалмиш я. («Мугьни-ль-МухIтаж»)

КапI урус чIалал авуртIа жедани?

- Ваь, капI араб чIалалай гьейри маса чIалал авун турус жезвач. («ШархIуль-МахIалли»)

8 928...01

Зи вахаз са гада бегенмиш я, гададиз – вахни. Анжах дидени-буба абур эвленмиш хьунал рази туш, вучиз лагьайтIа гада маса миллет я лугьузва. Исламди ихьтин кардин гьакьиндай вуч лугьузва? Чна вуч авуртIа хьсан я?

- Ислам динди инсанар миллетралди чара ийизвайди туш. Аллагьдикай ﷻ кичIе хьунин кьадардиз килигзава. Пайгьамбарди ﷺ лагьана: «Арабриз араб тушир миллетрин вилик Аллагьдикай ﷻ кичIе хьунилай гьейри маса фазилатлувал (превосходство) авач». Яни мусурмандин фазилат ада Аллагьдин ﷻ буйругьар кьилиз акьудуни ва Ада ﷻ гьарам авунвай шейэрикай яргьа хьуналди тафават ава. Эгер диде-бубади чпин руш лайихлу гададиз анжах адан миллет себеб яз гун тийиз хьайитIа – им Исламдихъ галаз кьадай кар туш. Ихьтин вахтара хуьруьн имамдивай куьмек тIалабайтIа жеда. («ИГIанату тIалибин»)

Рузнама

Июль

югь	Пакаман Ас-СубхI	Рагь эжьечI- завай вахт	Нисинин Аз-Зугьр	Рагьдан- дин Аль-ГIаср	Гьетрен Аль- Магьриб	Мисен Аль- ГIишаь
1	2.53	5.15	12.53	16.56	20.34	22.33
2	2.53	5.15	12.53	16.56	20.34	22.33
4	2.55	5.16	12.53	16.56	20.33	21.31
6	2.58	5.18	12.54	16.57	20.32	22.30
8	3.01	5.18	12.54	16.57	20.31	22.29
10	3.03	5.20	12.55	16.57	20.30	22.28
12	3.06	5.21	12.55	16.57	20.29	22.26
14	3.09	5.22	12.55	16.56	20.28	22.24
16	3.11	5.24	12.55	16.56	20.26	22.22
18	3.14	5.26	12.55	16.56	20.25	22.20
20	3.17	5.27	12.55	16.56	20.23	22.16
22	3.19	5.29	12.55	16.55	20.23	22.14
24	3.23	5.31	12.55	16.55	20.21	22.10
26	3.26	5.32	12.55	16.54	20.20	22.07
28	3.30	5.34	12.55	16.53	20.18	22.03
30	3.34	5.36	12.55	16.53	20.15	22.00